

1.	Bilag: Lagtingslov om revision af landsregnskabet mv.	1-1
2.	Bilag: Cirkulære om implementering af IT-sikkerhed.....	2-1
3.	Bilag: CobiT	3-1
3.1	CobiT rammeværktøj-modellen	3-2
3.2	Informationskrav	3-4
3.3	Domæner.....	3-4
3.4	Processernes opbygning.....	3-5
3.5	Sammenhæng mellem CobiT og de mere detaljerede standarder	3-6
4.	Bilag: ISO 17799.....	4-1
4.1	Standardens indhold	4-1
4.2	Argumenter for at vælge denne standard	4-1
5.	Bilag: Landsadministrations struktur	5-1
5.1	Hjemmestyrelsen.....	5-1
5.2	Styrelseslovene af 1948 og 1994.....	5-1
5.3	Centralforvaltningens struktur.....	5-2
6.	Bilag: Landsadministrationens IT-politik – historisk set	6-1
6.1	1989: Forslag til IT-politik.....	6-1
6.2	1992-1993: Forslag til IT-politik.....	6-4
6.3	1993-1994 Landsstyrets forsøg på at koordinere IT-anvendelsen	6-7
6.4	1994: IT-koordinators rapport vedr. IT-investeringer i 1993	6-8
6.5	Sammenfatning for perioden 1992-1994	6-11
6.6	Historisk udvikling 2001 – 2007	6-11
6.7	IT-administrationen	6-19
6.8	Sammenfatning.....	6-21
7.	Bilag: Forslag til IT-sikkerhedspolitik for landsadministrationen.....	7-1
8.	Bilag: Gruppering af sikkerhedskravene i ISO 17799	8-1
8.1	Sikkerhedsgruppe B0 - laveste sikkerhedsniveau	8-2
8.2	Sikkerhedsgruppe B1 - lavt sikkerhedsniveau	8-2
8.3	Sikkerhedsgruppe B2 - middelhøjt sikkerhedsniveau	8-3
8.4	Sikkerhedsgruppe B3 - højeste sikkerhedsniveau.....	8-3
9.	Bilag: Godkendelse af bevillingsregnskabet	9-1
10.	Bilag: Vision 2015.....	10-1

1. Bilag: Lagtingslov om revision af landsregnskabet mv.

Lagtingslov nr. 25 af 21. april 1999 om revision af landsregnskabet mv.

§ 1.

Inden en måned efter, at nyt lagting er valgt, vælger lagtinget blandt sine medlemmer fire lagtingsrevisorer. Deres funktionsperiode er sammenfaldende med valgperioden for det lagting, som har valgt dem.

Stk. 2. Den først valgte er formand for lagtingsrevisorerne, den næstvalgte er næstformand.

Stk. 3. Fratræder en lagtingsrevisor, vælger Lagtinget snarest muligt en anden i hans sted.

§ 2.

Formanden for lagtingsrevisorerne indkalder til møde med passende frist, når der er behov for det, eller når en eller flere af de andre lagtingsrevisorer ønsker et møde.

Stk. 2. Formanden leder møderne. I formandens fravær træder næstformanden i hans sted.

Stk. 3. Lagtingsrevisorerne er beslutningsdygtige, når mindst 3 lagtingsrevisorer er til stede. Et forslag er vedtaget, når flere end halvdelen af de fremmødte stemmer herfor.

Stk. 4. Der føres en protokol over lagtingsrevisorerens arbejde. Protokollen bliver lagt frem til godkendelse på det følgende møde.

Stk. 5. En lagtingsrevisor kan fordre sine standpunkter i en sag ført i protokollen. Ligeledes kan en lagtingsrevisor fordre sine bemærkninger og synspunkter ført i de beretninger m.v., som lagtingsrevisorerne afgiver.

§ 3.

Lagtingsrevisorerne får mødehonorar efter samme regler, som gælder for landets tjenestemænd. Desuden får formanden et fast årligt vederlag på kr. 30.000.

§ 4.

Lagtingsrevisorerne gennemgår:

1. det årlige landsregnskab

2. regnskaber for offentlige institutioner o.l., såfremt disse ikke er medtaget i landsregnskabet.

Stk. 2. Lagtingsrevisorerne påser, at samtlige landets indtægter er opført i regnskabet, og at ingen udgift er afholdt uden hjemmel i finanslov eller anden bevillingslov.

Stk. 3. Lagtingsrevisorerne påser, at regnskabet er rigtigt, og at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Endvidere vurderes det, hvorvidt forvaltningen af de midler og driften af de institutioner og den virksomhed, der er omfattet af regnskabet, er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Stk. 4. Lagtingsrevisorerne er berettiget til at lægge de erklæringer, beretninger, m.m., som afgives af regnskabsrevisionen, til grund for deres virksomhed.

§ 5.

Lagtingsrevisorerens arbejde skal kunne baseres på en regnskabsrevision, som lagtingets præsidium foranstalter.

Stk. 2. Lagtingets præsidium udnævner, efter lagtingsrevisorerens indstilling, en landsrevisor, som skal forestå regnskabsrevisionen.

Stk. 3. Landsrevisor er uafhængig ved udførelsen af sit hverv.

Stk. 4. Landsrevisor antager og afskediger selv sine medarbejdere.

Stk. 5. Forslag til Landsrevisionens bevilling på finansloven behandles sammen med Lagtingets budgetforslag.

§ 6.

Landsrevisor bistår lagtingsrevisorerne i deres arbejde. Landsrevisor er sekretær for lagtingsrevisorerne.

§ 7.

Regnskabsrevisionen omfatter:

1. det årlige landsregnskab, d.v.s. regnskaber for landsadministrationens virksomhed samt offentlige institutioner o.l. foruden regnskaber for andre institutioner mv., hvis driftsbudget er optaget på bevillingslov.

2. regnskaber for offentlige institutioner o.l., såfremt disse ikke er medtaget i landsregnskabet.

Stk. 2. Ved revision af regnskaber, som er omfattet af stk. 1, efterprøves, om de i § 4, stk. 2 og 3, nævnte krav til regnskaberne er opfyldt. Desuden skal der regelmæssigt foretages en gennemgang af regnskabs- og kontrolsystemer med henblik på at efterprøve, om disse er betryggende.

§ 8.

Regnskabsrevisionen udføres af Landsrevisionen, statsautoriserede og registrerede revisorer.

Stk. 2. Landsrevisionen udfører revision af de regnskaber, der er omfattet af § 7, såfremt andet ikke er fastsat i stk. 3.

Stk. 3. Statsautoriserede eller registrerede revisorer udfører revisionen af de regnskaber, der er omfattet af § 7, når dette er fastsat i lagtingslov, bekendtgørelse e.l.

Stk. 4. Lagtingets præsidium forestår revisionen af lagtingets regnskab.

§ 9.

Lagtingets præsidium træffer, efter lagtingsrevisorernes indstilling, beslutning om, hvorvidt revisionen af regnskaber, som ifølge § 8, stk. 2, udføres af Landsrevisionen, fremover skal udføres af statsautoriserede eller registrerede revisorer.

Stk. 2. Lagtingets præsidium træffer, efter lagtingsrevisorernes indstilling, beslutning om, hvorvidt revisionen af regnskaber, som iflg. § 8, stk. 3, bliver udført af statsautoriserede eller registrerede revisorer, fremover skal udføres af Landsrevisionen, medmindre andet er fastsat i eller i medfør af lagtingslov.

Stk. 3. Landsrevisionen kan koordinere og indgå aftaler med statsautoriserede og registrerede revisorer om revision af nærmere bestemte regnskabsområder.

§ 10.

Regnskabsrevisionen og landsstyremanden kan træffe afgørelse om, at revisionsopgaver, som henhører under § 8, stk. 2 og 3, kan udføres i et formelt fastlagt samarbejde mellem regnskabsrevisionen og en intern revision.

§ 11.

Senest 6 måneder efter finansårets udløb fremsender landsstyremanden det årlige landsregnskab for det foregående år til lagtingsrevisorerne og Landsrevisionen.

Stk. 2. Landsstyremanden fremsender regnskaber for offentlige institutioner o.l. til lagtingsrevisorerne, såfremt disse ikke er medtaget i landsregnskabet, senest 6 måneders efter finansårets udløb.

Stk. 3. Senest 6 måneder efter finansårets udløb fremsender landsstyremanden til lagtingsrevisorerne og Landsrevisionen en redegørelse for afgivelser mellem bevillings- og regnskabstal.

§ 12.

Når revisionen af et regnskab, som er omfattet af § 7, er afsluttet, fremsender regnskabsrevisionen en skriftlig redegørelse vedrørende resultatet af revisionen til landsstyremandens bemærkninger. Efter anmodning skal regnskabsrevisionen orientere landsstyremanden om, i hvilket omfang og på hvilken måde revisionen er blevet udført.

Stk. 2. Inden 10 måneder efter finansårets udløb afgiver regnskabsrevisionen beretninger til lagtingsrevisorerne om resultatet af revisionen jfr. stk. 1. Lagtingsrevisorerne kan forlænge denne frist.

Stk. 3. Forinden en beretning, jfr. stk. 2, afgives til lagtingsrevisorerne, skal denne forelægges landsstyremanden til bemærkninger, medmindre der tidligere har været korresponderet om de sager, som er omtalt i beretningen. I beretningen til lagtingsrevisorerne skal medtages eventuelle bemærkninger og redegørelser fra landsstyremanden om de foranstaltninger og overvejelser, beretningen har givet ham anledning til at fremføre.

Stk. 4. Lagtingsrevisorerne kan fastsætte nærmere regler om form og indhold i de revisionsberetninger, som er omfattet af stk. 2.

§ 13.

Enhver kan forlange at blive gjort bekendt med de beretninger, som er afgivet til lagtingsrevisorerne i medfør af § 12.

§ 14.

Lagtingsrevisorerne kan pålægge regnskabsrevisionen at afgive beretninger vedrørende forhold, som lagtingsrevisorerne ønsker belyst, herunder udvidet forvaltningsrevision af nærmere bestemte regnskabsområder.

Stk. 2. Lagtingsrevisorerne kan pålægge Landsrevisionen at afgive beretninger om udvidet forvaltningsrevision på alle regnskabsområder.

§ 15.

Lagtingsrevisorerne og Landsrevisionen kan direkte eller gennem landsstyremanden kræve forelagt til gennemgang regnskaber for institutioner, foreninger, fonde mv.:

1. hvis udgifter eller regnskabsmæssige underskud dækkes ved landstilskud eller ved bidrag, afgift eller anden indtægt i henhold til lov.
2. der modtager kapitalindskud, tilskud, lån, garantier o.l. eller anden støtte fra landet eller fra en af de i nr. 1 nævnte institutioner m.v., eller som modtager bidrag, afgift eller anden indtægt i henhold til lov.

Stk. 2. Lagtingsrevisorerne og Landsrevisionen kan direkte eller gennem landsstyremanden kræve forelagt til gennemgang regnskaber for aktie- og anpartsselskaber, såfremt landet ejer samtlige aktier/anparter. Lagtingsrevisorerne og Landsrevisionen kan gennem landsstyremanden kræve forelagt til gennemgang regnskaber for andre aktie- og anpartsselskaber, hvor landet ejer aktier/anparter.

Stk. 3. De i stk. 1 og 2 nævnte regnskaber omfatter årsregnskaber med eventuelle koncernregnskaber og årsberetninger, periode-regnskaber, regnskabsmateriale, herunder bogføringsmateriale, ledelsesprotokoller og lignende materiale, revisionsprotokoller, andre revisionsberetninger o.l., samt andet materiale og oplysninger, som efter lagtingsrevisorernes eller Landsrevisionens skøn er af betydning for udførelsen af deres hverv.

§ 16.

Lagtingsrevisorerne og Landsrevisionen kan gennemgå den del af de kommunale regnskaber, som vedrører virksomhed, for hvilken der skal ske afregning over for landet.

§ 17.

Ved den i §§ 15 og 16 nævnte gennemgang af et regnskab påses navnlig, at regnskaberne er behørigt revideret, at vilkårene for tilskud mv. er opfyldt, og at forvaltningen af de midler og driften af de institutioner og den virksomhed, der er omfattet af regnskabet, er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Stk. 2. Landsrevisionen afgiver beretninger til lagtingsrevisorerne om resultatet af gennemgangen i medfør af §§ 15 og 16.

§ 18.

Lagtingsrevisorerne kan afgive de beretninger til lagtinget, der er omtalt i §§ 12, 14 og 17, med deres eventuelle bemærkninger. Samtidig med afgivelsen af beretninger til Lagtinget fremsendes disse til landsstyremanden.

Stk. 2. Forinden en beretning fremsendes til Lagtinget, kan lagtingsrevisorerne anmode regnskabsrevisionen, landsstyremanden eller andre landsmyndigheder om at tilvejebringe yderligere oplysninger vedrørende de sager, som er omtalt i beretningen.

§ 19.

Senest 14 måneder efter finansårets udløb, forelægger lagtingsrevisorerne for Lagtinget et beslutningsforslag, sammen med deres bemærkninger, om godkendelse af landsregnskabet.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 omfatter også regnskaber for offentlige institutioner o.l., jævnfør § 4, stk. 1, nr. 2.

§ 20.

Alle breve og bemærkninger fra lagtingsrevisorerne og regnskabsrevisionen vedrørende revision og gennemgang af regnskaber skal besvares inden 6 uger, medmindre en længere frist er fastsat.

§ 21.

Lagtingsrevisorerne og regnskabsrevisionen kan af enhver offentlig myndighed forlange sig meddelt alle sådanne oplysninger og dokumenter, som efter deres skøn er af betydning for udførelsen af deres hverv. Oplysninger og bilag skal afgives til lagtingsrevisorerne og/eller regnskabsrevisionen inden 6 uger efter anmodninger, medmindre en længere frist er fastsat.

Stk. 2. Lagtingsrevisorerne kan tilvejebringe oplysninger jf. stk. 1 ved undersøgelser på stedet. Regnskabsrevision kan til enhver tid foretage revision og regnskabsgennemgang på det sted, hvor regnskaberne føres, eller hvor det nødvendige materiale i øvrigt findes.

§ 22.

Såfremt der i medfør af § 21 udleveres dokumenter, der er omfattet af bestemmelser om undtagelse af interne dokumenter fra retten til aktindsigt i medfør af lov om offentlighed i forvaltningen, vil sådanne dokumenter fortsat være undtaget fra aktindsigt efter afgivelsen.

§ 23.

Vedkommende landsstyremand, som er ansvarlig for de regnskaber, der er omfattet af § 7, skal holde regnskabsrevisionen underrettet om alle bestemmelser vedrørende regnskabsforhold og andre forhold, der skønnes af betydning for revisionen.

Stk. 2. Inden landsstyremanden, jf. stk. 1, iværksætter ændringer i regnskabssystemer eller forretningsgange, der har betydning for revisionen, skal regnskabsrevisionen have meddelelse herom.

§ 24.

Denne lov træder i kraft dagen efter offentliggørelsen. Loven finder også anvendelse på regnskaber, omfattet af §§ 15 og 16, for perioder, der ligger forud for ikrafttrædelsen.

Stk. 2. Ved ikrafttrædelsen ophæves lov nr. 16 fra 26. april 1965 om revision af landets offentlige regnskaber.

Stk. 3. § 1, stk. 1, træder i kraft efter førstkommande lagtingsvalg efter, at loven er offentliggjort. De lagtingsrevisorer, der ved lovens ikrafttræden er valgt jævnfør § 1 i lagtingslov nr. 16 af 26. april 1965 om revision af landets offentlige regnskaber, med senere ændring, forbliver i deres stilling indtil § 1, stk. 1, træder i kraft.

Stk. 4. De i §§ 11, stk. 2 og 3, 12, stk. 2, og 19 fastsatte tidsfrister træder i kraft for revision af regnskaberne fra regnskabsåret, som begynder 1. januar 1999.

Stk. 5. § 13 gælder for beretninger om revision mv. af regnskaber vedrørende regnskabsåret, som starter 1. januar 1999.

Stk. 6. De opgaver, der pålægges Landsrevisionen i henhold til denne lov, udføres af det personale og inden for de bevillingsrammer, som er bevilget til "Intern revision" på § 1 på finansloven for finansåret 1999.

2. Bilag: Cirkulære om implementering af IT-sikkerhed

(Vores oversættelse til dansk)

Erhvervsdepartementet - IT-administrationen

Tórshavn, den 22-12-2004

Cirkulære om implementering af IT-sikkerhed

Formål

§ 1. Formålet med cirkulæret er at gøre brugen af informationsteknologi i landsadministrationen sikker. Overordnet drejer IT-sikkerhed sig om:

- *Fortrolighed*: at informationer kun er tilgængelige for dem, som har autoriseret ret til dem
- *Integritet*: at informationer og anvendelse af informationer er akkurate og fuldstændige, og at IT-systemer fungerer efter hensigten
- *Tilgængelighed*: at autoriserede brugere har adgang til informationer og IT-systemer, når de har brug for det.

Forpligtelser

§ 2. Ledelserne på alle ansvarsområder i landsadministrationen har ansvaret for, at IT-sikkerheden er baseret på ISO 17799 og BS 7799-2 standarden.

§ 3. Vejledningen "Gruppering af krav i ISO 17799" med bilag er vejledende for, hvordan kravene i standarderne kan opfyldes. Ledelserne skal foretage en konkret risikovurdering for eget ansvarsområde, som skal lægges til grund for ledelsens gruppering.¹

Ikrafttrædelse

§ 4. Dette cirkulære træder i kraft 1. februar 2005. Ledelserne skal inden 1. februar 2006 have implementeret de dele af ISO-sikkerhedsstandarderne, som er relevant for den gruppe, som ansvarsområdet er grupperet i. Dette cirkulære påvirker ikke de sikkerhedskrav eller tidsfrister, som er foreskrevet i andre regler.

Bjarni Djurholm
Landsstyremand

/Arne Poulsen

¹ Vejledningen findes på www.vmr.fo, under IT-forum. På grund af copyright må ledelserne selv købe licens til IT-sikkerhedsstandarderne ISO 17799 og BS 7799-2.

3. Bilag: CobiT

CobiT¹ er et rammeværktøj (framework) til styring og ledelse af organisationers IT, og det kan anvendes, når en organisation skal implementere IT-ledelse.

CobiT blev i midten af 1990'erne udviklet af ISACF², ISACA's³ søsterorganisation. Oprindeligt var CobiT et revisionsværktøj med fokus på at sætte organisationer i en standardiseret ramme, som kunne revideres.

I 1998 etablerede ISACF og ISACA IT Governance Institute (ITGI) for bl.a. at kunne varetage interesserne hos den del af ISACA's medlemmer, som beskæftigede sig med IT-ledelse. Siden 1998 har ITGI videreudviklet CobiT, og CobiT har gradvist udviklet sig fra at være et revisionsværktøj til at være ledelsesværktøj og nu også et governance-værktøj.

CobiT udvikles af fagfolk fra forskellige brancher, fra forskellige dele af verden, og den repræsenterer en konsensus hos eksperter på området, som er dækket af CobiT.

Gældende CobiT⁴ er version 4.0 fra 2005. Da CobiT blev opdateret til version 4.0, tog ITGI udgangspunkt i seks forskellige IT-relaterede standarder, rammeværktøjer m.m. for at sikre, at rammeværktøjet var dækkende, konsistent og tilpasset.

Disse inspirationskilder er⁵:

- Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission (COSO):
 - Internal Control – Integrated Framework (1994)
 - Enterprise Risk Management – Integrated Framework (2004)
- Office of Government Commerce (OGC):
 - IT Infrastructure Library (ITIL), 1999-2004
- International Organisation for Standardisation (ISO):
 - ISO/IEC 17799:2005, Code of Practice for Information Security Management
- Software Engineering Institute (SEI):
 - SEI Capability Maturity Model (CMM), 1993
 - SEI Capability Maturity Model Integration (CMMI), 2000
- Project Management Institute (PMI):
 - Project Management Body of Knowledge (PMBOK), 2000

¹ Control Objectives for Information and related Technology

² Information Systems Audit and Control Foundation

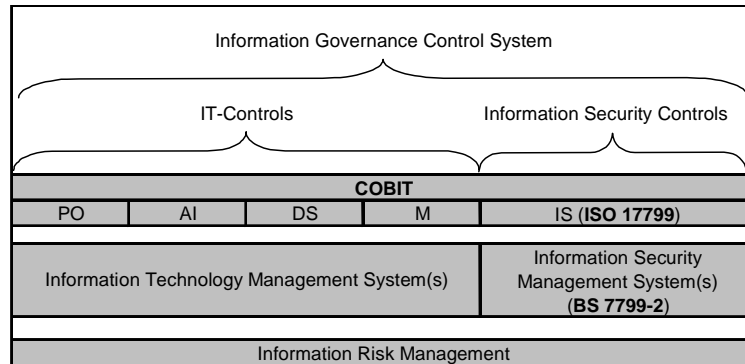
³ Information Systems Audit and Control Association. ISACA blev i 1969 etableret af udbrydere fra The Institute of Internal Auditors (IIA, international forening for interne revisorer). Bl.a. for at få mere fokus på styring og kontrol af IT.

⁴ CobiT ajourføres løbende, og man regner med en ajourføring i maj 2007

⁵ CobiT 4.0, IT Governance Institute, s. 179

- Information Security Forum (ISF):
 - The Standard of Good Practice for Information Security, 2003

Ifølge IT-sikkerhedscirkulæret skal informationssikkerheden for landsadministrationen være baseret på ISO 17799, og ISMS-systemet skal være baseret på BS 7799-2. I figuren nedenfor ses de to informationssikkerhedsstandarder og CobiT som dele af et komplet rammeværktøj til at styre informationssikkerhed effektivt.

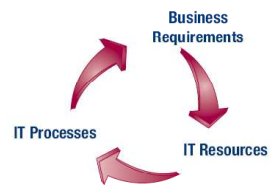
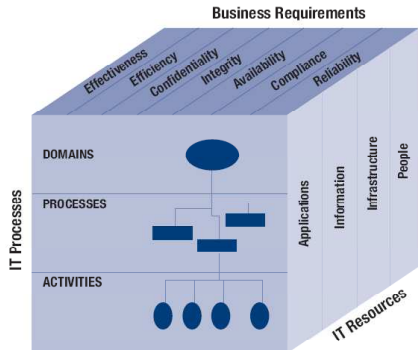
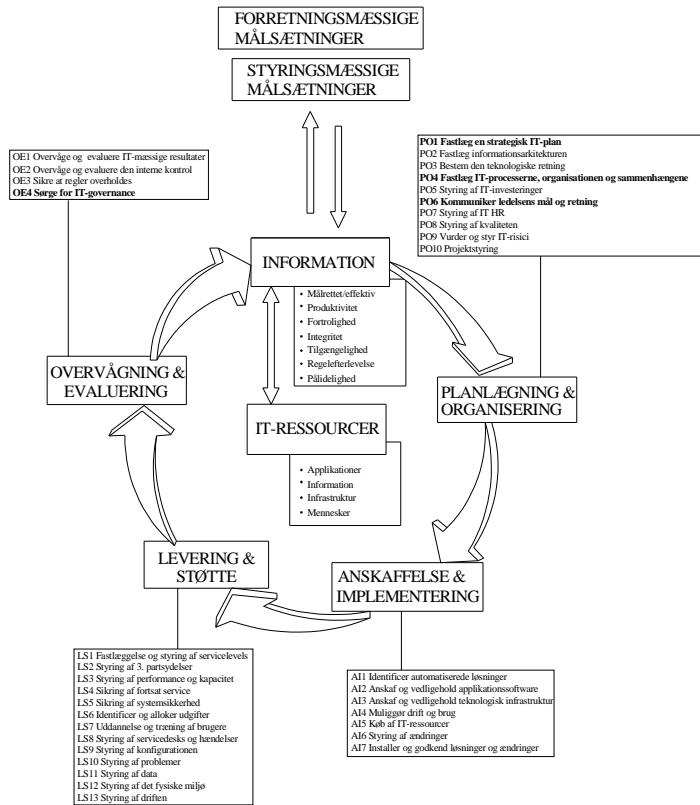
Figur 3.1 ⁶

3.1 CobiT rammeværktøj-modellen

CobiT-rammeværktøjet fremstilles grafisk i figuren nedenfor, hvoraf det fremgår, at det er organisationens forretningsmæssige- og styringsmæssige målsætninger, der stiller krav til IT-ressourcerne (information, applikationer, infrastruktur og mennesker) om at levere de informationservices, som er nødvendige. IT-processerne skal styre og kontrollere IT-ressourcerne, for at processerne leverer de informationservices, som er nødvendige (forretnings- og styringsmæssige krav), for at organisationen kan nå sine målsætninger.

CobiT-rammeværktøjet består af 34 IT-processer (fordelt på 4 domæner), 4 IT ressourcer og 7 informationskrav.

⁶ DIT FORUM, nr. 2, juni 2006, s. 23 "Why IT security governance is critical"

3.2 Informationskrav

Ud fra et forretningsmæssigt perspektiv stiller CobiT følgende 7 krav til information, som de ydede informationsservices skal opfylde:

CobiT stiller følgende 7 krav til information, ud fra et forretningsmæssigt perspektiv:	
Måltrettet/effektiv <i>Effectiveness</i>	Informationen skal være relevant og aktuel for forretningsprocessen og være: Rettidig Korrekt Konsistent Anvendelig
Produktiv <i>Efficiency</i>	Informationen skal anskaffes og tilgængeliggøres gennem optimal (produktiv og økonomisk) brug af ressourcer
Fortrolighed <i>Confidentiality</i>	Følsom information skal beskyttes fra uautoriseret adgang
Integritet <i>Integrity</i>	Informationen skal være nøjagtig, fuldstændig og gyldig, i overensstemmelse med forretningsmæssige værdier og forventninger
Tilgængelighed <i>Availability</i>	Informationen skal være tilgængelig, når den er nødvendig for forretningsprocessen nu og i fremtiden. Dette gælder også for beskyttelse af nødvendige ressourcer.
Regelefterlevelse <i>Compliance</i>	Informationen skal overholde love, regler og aftaler.
Pålidelighed <i>Reliability of Information</i>	Informationen skal være hensigtsmæssig for ledelsen: <ul style="list-style-type: none">- ved styringen af virksomheden- når den udfører finansielle og- (lov)bestemte rapporteringsopgaver

Disse informationskrav dækker også de kriterier, man normalt forbinder med IT-sikkerhed, nemlig fortrolighed, integritet og tilgængelighed.

3.3 Domæner

CobiT-rammeverktøjet består af 34 IT-processer, som er fordelt på følgende 4 domæner:

Plan and organise (PO)/Planlægning & organisering: Processerne i dette domæne dækker bl.a. strategi og taktik og drejer sig om at identificere, hvordan IT bedst kan understøtte opnåelsen af forretningsmålsætningerne.

Acquire and implement (AI)/Anskaffelse & implementering: Processerne i dette domæne dækker realiseringen af IT strategien og at sikre, at de valgte løsninger stadig/kontinuerlig opfylder forretningsmålsætningerne.

Deliver and support (DS)/Leveranse & støtte: Processerne i dette domæne dækker, hvorvidt de leverede services har det nødvendige kvalitet.

Monitor and evaluate (ME)/Overvågning & evaluering: Processerne i dette domæne dækker resultatstyring, overvågning af intern kontrol, regeloverholdelse og at sørge for governance.

Umiddelbart ligner ”CobiT-cirklen” den såkaldte Deming-cirklen (Plan-Do-Check-Act), men domænerne beskrives vanligvis ”plan-build-run-monitor”.

3.4 Processernes opbygning

3.4.1 *High level kontrolmål*

Hver af de 34 processer har et high-level kontrolmål. Proces PO1, som er proces nr. 1 i domænet ”Planlægning & organisering”, har kontrolmålet ”Fastlæggelse af en strategisk IT-plan”.

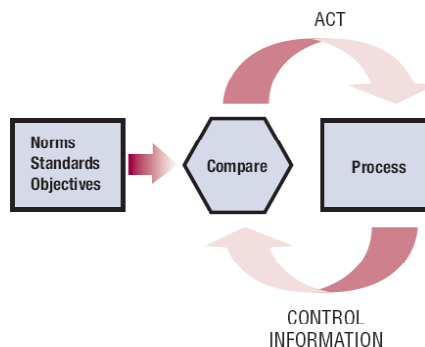
For hver proces angives, at kontrol med netop denne proces skal opfylde nogle forretningsmæssige krav til it ved at fokusere på nogle bestemte elementer, og det angives, hvordan målet nås, og hvordan dette måles, dvs. hvilke indikatorer der angiver, at målet for kontrol med processen er nået.

For hver proces angives:

- Hvilke af de 7 informationskravene er primære og sekundære
- Hvilke af de 5 fokusområder i it-governance cirklen er primære og sekundære
- Hvilke af de 4 it-ressourcer berøres af denne proces

3.4.2 *Detaljerede kontrolmål*

Hver proces har udover et high-level kontrolmål nogle mere detaljerede kontrolmål.

3.4.3 *Management Guidelines*

For hver proces angives, hvilke inputs denne proces har fra andre processer i CobiT og evt. også processer, som ikke indgår i CobiT. Det angives også, hvilke processer i CobiT denne proces’ output er input for.

RACI-skema

Hver proces indeholder en RACI-skema⁷, hvor der for nogle ”aktiviteter” angives, hvilken rolle og ansvar diverse ”funktioner” i ledelsen, topledelsen og andre funktioner har.

⁷ RACI-tabellen angiver, hvem der er Responsible, Accountable, Consulted og/eller Informed, og det betyder, hvem der udfører aktivitet, hvem der har ansvaret for den, hvem der skal konsulteres, og hvem der skal informeres.

Mål og målkindikatorar

IT styres ved hjælp af aktivitetsmål, præstationsindikatorer, målkindikatorer og modenhedsmodeller. Der er 3 typer af mål: IT målsætninger, procesmålsætninger og aktivitetsmålsætninger, og der er 2 typer af målkindikatorer: målkindikatorer (key goal indicators) og præstationsindikatorer (key performance indicators).

Målkindikatorerne kan fortælle ledelsen, om en IT-proces har opfyldt de forretningsmæssige krav, og præstationsindikatorerne kan fortælle ledelsen, hvor godt IT-processen præsterer at muliggøre målopnåelse.

Målstyringen er baseret på Kaplan og Norton's balanced scorecard, mens aktivitetsmålene er baseret på CobiT's detaljerede kontrolmålsætninger.

3.4.4 Maturity Model

For hver proces kan ledelsen opstille en modenhedsmodel, der indeholder 6 gradueringer. Disse gradueringer spreder sig fra, at styringen af en proces er "Ikke-eksisterende" til, at den er "Optimeret". Denne benchmarking er baseret på Software Engineering Institute's "Capability Maturity Model".

3.5 Sammenhæng mellem CobiT og de mere detaljerede standarder

CobiT blev opdateret i 2005 med udgangspunkt i bl.a. ISO 17799 og COSO's⁸ Enterprise Risk Management, som er et rammeværktøj for risikostyring og intern kontrol, som inspirationskilder.

IT Governance Institute har publiceret et "mapping"-dokument,⁹ hvor de viser, hvilke af CobiT's processer, de mere detaljerede standarder mv., som CobiT er en overbygning til, dækker.

Som tidligere nævnt, interesserer vi os specielt for processerne i domænerne "Planlægning & organisering" og "Overvågning & evaluering".

I tabellen nedenfor har vi anført, i hvilken grad der er "sammenhæng" mellem CobiT og henholdsvis ISO 17799 og COSO's Enterprise Risk Management, dvs. om disse to standarder omhandler emnerne, som behandles i CobiT's processer. Af tabellen fremgår, at de to standarder i høj grad har sammenhæng til CobiT's processer.

⁸ Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission (COSO)

⁹ CobiT Mapping – Overview of International IT Guidance (2006), IT Governance Institute

Proces nr.	Mapping ISO 17799/CobiT	Mapping COSO/CobiT
Planlægning & organisering		
PO1 Fastlæg en strategisk IT-plan		*
PO2 Fastlæg informationsarkitekturen	*	*
PO3 Bestem den teknologiske retning	*	*
PO4 Fastlæg IT-processerne, organisationen og sammenhængene	*	*
PO5 Styring af IT-investeringer	*	*
PO6 Kommuniker ledelsens mål og retning	*	*
PO7 Styring af IT-human resources	*	*
PO9 Vurder og styr IT-risici	*	*
Overvågning & evaluering		
OE1 Overvåg og evaluer IT-mæssige resultater	*	
OE2 Overvåg og evaluer den interne kontrol	*	
OE3 Sikre at regler overholdes/følges		*
OE4 Sørge for IT-styring	*	*

COSO er fokuseret på intern kontrol og er ikke IT-specifik. Derfor er mappingen til CobiT på et high-level, dvs. at COSO er generel mht. IT-risici.

4. Bilag: ISO 17799

Landsstyremanden for erhvervsanliggender har besluttet, at landsadministrationens informations-sikkerhed skal være baseret på informationssikkerhedsstandarden ISO 17799.

Informationssikkerhedsstandarden ISO 17799 har sit udgangspunkt i den britiske standard BS 7799, som i 1990-erne blev udviklet af det britiske handelsdepartement. Oprindeligt var BS 7799 i to dele, hvor første del beskrev god praksis i.f.m. styring af informationssikkerhed og anden del (som senere blev videreudviklet til BS 7799-2) beskrev et informationssikkerhedsstyringssystem.

Første del af BS 7799 blev i 2000 ”opløftet” til en international standard med betegnelsen ISO/IEC 17799, og den er siden ajourført i 2005.

ISO 17799 er en ”best practice”, eller en samling anbefalinger, for styring af IT-sikkerhed. Anbefalingerne er på et meget overordnet niveau. Standarden angiver, hvilke sikkerhedsforanstaltninger en virksomhed bør have, men siger ikke noget om, hvordan de skal implementeres.

4.1 Standardens indhold

Standarden er opdelt i punkterne:¹⁰

- Risikovurdering og –håndtering (kapitel 4)
- Sikkerhedspolitik (kapitel 5)
- Organisering af informationssikkerhed (kapitel 6)
- Styring af informationsrelaterede aktiver (kapitel 7)
- Medarbejdersikkerhed (kapitel 8)
- Fysisk sikkerhed (kapitel 9)
- Styring af netværk og drift (kapitel 10)
- Adgangsstyring (kapitel 11)
- Anskaffelse, udvikling og vedligeholdelse af informationsbehandlingssystemer (kapitel 12)
- Styring af sikkerhedshændelser (kapitel 13)
- Beredskabsstyring (kapitel 14)
- Overensstemmelse med lovbestemte og kontraktlige krav (kapitel 15)

4.2 Argumenter for at vælge denne standard

Argumenterne for at vælge ISO 17799 som standard for landsadministrationens IT-sikkerhed var bl.a., at:¹¹

¹⁰ Dansk oversættelse fra DS 484:2005

- ISO 17799 er en international standard, som løbende revideres
- ISO 17799 er den standard, som på verdensbasis er mest brug i.f.m. IT-sikkerhed
- ISO 17799 er fleksibel og forholdsvis nem at ”justere” til den enkelte institutions behov
- ”Sikkerhedsbekendtgørelsen” er i høj grad baseret på ISO 17799
- Ved at vælge en international standard har man nemmere adgang til relevant litteratur, kurser og kursuscertifikater, fordi dette er standarden med størst udbredelse
- En af målsætningerne for det ”offentlige IT-sikkerheds reglement” er, at det også skal være grundlaget for erhvervslivets arbejde med IT-sikkerhed. ISO 17799 vurderes også at være det bedste valg for virksomheder, som har internationalt samarbejde

Kritikken af ISO 17799 går bl.a. på:¹²

- At den er for generel og mangler tekniske præciseringer
- At den ikke kan ”stå alene” i relation til gennemførelse af IT-sikkerhedsinspektioner
- At der er ingen certificeringsdel – der er dog mulighed for at certificere via standarden BS 7799-2.

¹¹ IT-forum/Erhvervsdepartementet (januar 2004): *Forslag til fælles reglement for IT-sikkerhed i landsadm...*, s. 5

¹² Nielsen, Morten Strunge: *Sikkerhed i Windows-miljøer* (2003), Geordion, s. 41

5. Bilag: Landsadministrations struktur

5.1 Hjemmestyreløven

Det færøske hjemmestyres administrations historie strækker sig tilbage til 1948, da Færøerne ved Lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes Hjemmestyre (hjemmestyreløven) fik hjemmestyre. I følge hjemmestyreløven defineres sager og sagsområder i særanliggender og fællesanliggender. Det færøske hjemmestyre kan overtage administrationen af de områder, som defineres som særanliggender, samtidig med at det overtager de dermed forbundne udgifter.

I et bilag til hjemmestyreløven (a-listen), opridses de sager og sagsområder, som principielt anses som færøske særanliggender. I et andet bilag til loven (b-listen) opridses de sager og sagsområder, som efter forhandlinger kan overgå til færøske særanliggender. Sager og sagsområder på "a-listen" kan overtages/overdrages til hjemmestyret at administrere, hvis hjemmestyret eller regeringen ønsker det. Sager og sagsområder på "b-listen" kan overtages/overdrages efter forhandlinger, hvis parterne kan opnå enighed derom.

Hjemmestyrets administration har udviklet sig over 50-60 årig periode, med skud og forgreninger på den administrative plante i mange forskellige retninger. Specielt i 1970'erne og 1980'erne overtog hjemmestyret administrationen af tunge forvaltningsområder, så som undervisning, sundhedsvæsenet og sociale forhold. En del institutioner er blevet oprettet, når hjemmestyret har overtaget administrationen af de nye sagsområder.

5.2 Styrelseslovene af 1948 og 1994

Den færøske landsadministrations historie kan deles op i perioden 1948 til 1996 og perioden derefter. Den første lov, som Lagtinget vedtog i 1948, benævnes "styrelsesloven", og den fungerede som en "grundlov" for det færøske hjemmestyre. De politiske og administrative foranstaltninger blev fastlagt i denne lov. I styrelsesloven var det bestemt, at der i landsstyret (den færøske regering) var kollegialt styre/ansvar.

I 1994 vedtog Lagtinget en ny styrelseslov, og i denne blev det bestemt, at fra lagtingsamlingen 1996/1997, som begyndte d. 28. juli 1996, gik det færøske hjemmestyre fra kollegialt styre over til ministerstyre.

5.3 Centralforvaltningens struktur

I 1948 blev Landsskrivstovan, centraladministrationen, oprettet. Landsskrivstovan optrådte i visse henseender som en samlet departementsenhed, et samlet øverste lag i den administrative struktur, der forestod sekretariatsbetjeningen af landsstyret som en kollektiv enhed.

I sidste halvdel af 1980'erne reorganiserede landsstyret Landsskrivstovan, så den blev opdelt i 6 smådepartementer, som administrerede hver deres område, og de refererede til den landsstyremand som havde ansvaret for deres område. Ifølge reorganiseringsplanen skulle der ansættes en administrerende direktør, som skulle sørge for koordination mellem Landsskrivstovans departementer. Stillingen som administrerende direktør på Landsskrivstovan blev først besat i 1995, da landsstyret hentede Finn Norman Christensen (FNC) på en etårskontrakt, udlånt fra Forskningsministeriet, med den bundne opgave at stille forslag til en ny struktur for centraladministrationen, som kunne understøtte den nye styrelseslov med ministeransvar. I denne forbindelse blev der foretaget en analyse af landsadministrationens strukturelle og koordinationsmæssige problemer og stillet forslag til en ny struktur for centraladministrationen.¹³

Tidligt i 1996 stillede FNC et forslag om en struktur med cirka 6 generaldirektorater/ministerier med Løgmansskrivstovan (lagmandens administration) som det centrale, koordinerende generaldirektorat eller departement.

5.3.1 *Administrative problemer i Landsskrivstovans gamle struktur*

I udredningen om hjemmestyrets administrative problemer blev der påpeget, at det virkede som om, at den mistillid, som færinger historisk har haft overfor det danske embedsmandsstyre forud for hjemmestyrets indførelse i 1948, syntes overført på landsstyrets egen administration.

I udredningen blev det vurderet, hvorvidt denne historiske mistillid kunne være forklaringen på, at centralforvaltningen ikke var blevet tilsvarende udbygget i forbindelse med, at hjemmestyret i 1970'erne og 1980'erne overtog tunge forvaltningsområder så som socialforvaltningen og folkeskolen. Den manglende udbygning kunne måske også forklares ved, at de færøske politikere delte befolkningens skepsis overfor forvaltningen, og dels at politikerne betragtede sig selv som supersagsbehandlere, der selv behandlede sagerne, hellere end at overlade dem til forvaltningen.

I udredningen konstateres, at centralforvaltningen (Landsskrivstovan og nogle af de store direktorater) ved udgangen af 1980'erne stod med en række nye opgaver, som man havde begrænsede kræfter til at løse.

¹³ Det arbejde, analyser og forslag til ændret struktur for centraladministrationen, kaldes her "udredningen" eller "FNC-udredningen"

I udredningen påpeges, at reorganiseringen af Landsskrivstovan i sidste halvdel af 1980'erne skete på et spinkelt ressourcemæssigt grundlag, hvor landsstyret ikke oprettede den planlagde administrerende direktørstilling. Dette svækkede den administrative koordination, og de oprettede smådepartementer konkurrerede indbyrdes og havde ikke nogen tilskyndelse til at samarbejde.

Landsadministrationens administrative struktur blev beskrevet som bestående af en svag centralforvaltning og en stærkere ring af omkringliggende direktorater. Kun fiskeriområdet fungerede på et højt kvalitativt niveau, mens de andre områder blev beskrevet som nødlidende. Først i de tidlige 1990-erne var der på f.eks. på finansområdet ved at finde en koordination sted, som man normalt forbinder med et finansstyre.

Kombinationen af en svag centralforvaltning og en sløret kompetencefordeling i styrelsesloven fra 1948 medførte, at det for ethvert landsstyre havde været svært at fremlægge en mere omfattende og sammenhængende politik. I udredningen blev der påpeget, at der var behov for en styrkelse af dele af den centrale forvaltning, således at landsstyret kunne få et bedre funderet arbejdsgrundlag for den politik, der skal lægges frem i Lagtinget. Der blev også påpeget, at overgangen i 1996 fra kollegialt styre til ministerstyre ville øge behovet for koordination.

5.3.2 Administrationens koordinationsmæssige problemer

Udover den manglende koordination i Landsskrivstovan påpegede FNC-udredningen, at muligheden for en koordineret administration kompliceredes af, at større institutioner (betegnet som direktorater), havde i praksis direkte adgang (referat) til landsstyremanden på deres område, selv om de formelt var placeret under et af Landsskrivstovans departementer.

Inden for de fleste ressortområderne kunne der ikke konstateres nogen entydigt klar kompetencefordeling mellem afdelingerne på Landsskrivstovan og nogle af de nærmeste direktorater. Der var uklare referenceforhold til den politiske ledelse, og en meget begrænset administrativ koordination i forhold til det politiske niveau.

Et andet af forvaltningens problemer var, at særinteresser havde direkte adgang til politikerne i landsstyret. Denne "praksis" blev fremmet af den uklare ansvarsfordeling mellem den lovgivende og udøvende magt under styrelsesloven fra 1948.

5.3.3 Forslag til ny struktur for centralforvaltningen

Som tidligere nævnt stillede FNC-udredningen tidligt i 1996 et forslag om en struktur med cirka 6 generaldirektorater/ministerier med Løgmannsskrivstovan (lagmandens administration) som det centrale, koordinerende generaldirektorat.

I udredningen blev det påpeget, at det færøske hjemmestyre havde så begrænsede ressourcer, at man ikke havde råd til at etablere et selvstændigt velfungerende departementsled, som del af den i f.eks. Danmark anvendte 3 leddede administrative opdeling. Der blev derfor stillet forslag om, at man samlede kræfterne på centraladministrativt niveau i en organisatorisk enhed frem for to led er – dvs. ved at slå “smådepartementerne” sammen med underliggende direktorater. Dette ville, udover de koordineringsmæssige gevinster, muliggøre etableringen af nogle stærkere faglige miljøer.

Ifølge udredningen blev spørgsmålet om landsstyrets IT-politik ikke omfattet af reorganiseringssplanen, selv om IT-teknologi ville være et væsentligt middel til rationalisering. Koordinationen af IT-politikken skulle behandles i en anden sammenhæng.

5.3.4 Sammenfatning

Sammenfattende kan vi sige, at den færøske landsadministrations udvikling, fra 1948 til 1996, er præget af tilfældigheder, hvor skiftende landsstyres uden en overordnet plan har overtaget administration af sager og sagsområder i henhold til bestemmelserne i hjemmestyreloven, og nye institutioner er blevet oprettet i denne forbindelse.

Disse “overtagelser” er sket, uden at landsstyret i tilstrækkelig udstrækning samtidig har styrket centralforvaltningen ressourcemæssigt og muliggjort en effektiv koordinering af administrationen, og uden at landsstyret tilsyneladende har gjort sig tanker om, hvordan disse nye sager og sagsområder skal indgå i den overordnede opbygning af den offentlige sektor på Færøerne.

6. Bilag: Landsadministrationens IT-politik – historisk set

I de seneste 20 år har skiftende landsstyrelser i flere omgange forsøgt at lægge fundamentet til en formuleret IT-politik. I det følgende bilag vil vi beskrive et par af disse forsøg på at formulere en IT-politik. Årsagen til, at vi går så langt tilbage, er, at nogle af argumenterne fra den gang stadigvæk er gældende.

Indtil midten af 1980'erne benyttede landsadministrationen og de tidligere danske forvaltninger på Færøerne (skoleområdet, socialforvaltning mv.) sig i udstrakt grad af servicebureauet DATA A/S, som leverandør af IT-ydelser (kørsler af lønninger, af pensionsudbetaling mv.). Undtagelsen var bl.a. Gjaldstovan, som førte landets bogholderi. I løbet af 1980'erne gik Gjaldstovan over til at bruge HP-3000 maskiner til sine opgaver.

DATA A/S drift var baseret på et mainframe miljø, og virksomheden havde betjent den offentlige forvaltning siden 1960'erne. I midten af 1980'erne kom DATA A/S i vanskeligheder, bl.a. fordi at servicebureau konceptet på mange områder var blevet overhalet af micro- og minicomputere. DATA A/S havde siden begyndelsen af 1980'erne solgt micro- og minicomputere til både private og offentlige kunder, som hidtil havde været servicebureau kunder.

Tidligere ansatte hos DATA A/S oprettede i 1984 IT-virksomheden Sam-Teld A/S og sammen med deres danske samarbejdspartner, som havde implementeret en HP-3000 maskine hos Gjaldstovan, specialiserede Sam-Teld sig i HP-3000 miljøet. Sam-Teld udstyrede de offentlige kunder, som forlod DATA A/S, med HP-3000 maskiner. Da Sam-Teld kom på banen begyndte DATA A/S virkelig at miste kunder, og man lukkede i 1988. På det tidspunkt var der 20-30 HP-3000 maskiner i det offentlige, hvoraf Socialforvaltningen alene havde 4 stk.¹⁴

6.1 1989: Forslag til IT-politik

Da lagtinget i april 1987 godkendte landsregnskabet for budgetperioden 1983/84, anmodede lagtingsrevisorerne landsstyret om at sikre, at landsadministrationens IT-anvendelse blev koordineret.

Landsstyret anmodede et dansk rådgivningsfirma, Jens Bisballe Planlægning, om at gennemgå landsadministrationens IT-anvendelse og om at formulere et forslag til, hvordan IT-anvendelsen i landsadministrationen kunne koordineres. Derudover skulle rådgivningsfirmaet stille forslag til en overordnet IT-politik for landsadministrationen. Resultatet af Jens Bisballe's udredning er formuleret i rapporten "Ny organisation og informatikstruktur", fra marts 1989. Dette afsnit er

¹⁴ Interview 15. maj 2007 med Karsten Saxov, tidligere IT-chef hos DATA A/S

baseret på nævnte rapport.

Overordnet konkluderer rapporten, at der ikke fandtes en langsigtet strategi for administrationens IT-anvendelse. Anskaffelserne af IT-løsninger virkede kortsigtede, og anskaffelserne var ikke indbyrdes koordineret. IT-anvendelsen var leverandørdomineret, og der fandtes sjældent aftaler forud for anskaffelse.

Ifølge rapporten var fællestrækket for IT-anvendelsen, at der var anskaffet et antal HP-3000 maskiner, som var anskaffet som enkeltstående maskiner. Landsadministrationen anvendte ikke standardsystemer, selv om der fandtes standardsystemer, men man udviklede systemer fra bunden af. Der blev anskaffet en ny HP-3000 for hver opgave, som skulle løses ved IT-anvendelse. Helst i forbindelse med, at landsstyret overtog nye sagsområder i henhold til hjemmestyreloven.

Jens Bisballe mente, at den fremtidige IT-anvendelse var bundet af det indkøbte udstyr, og at det ville være besværligt at få en sammenhængende IT-arkitektur, da HP-3000 ikke kunne forbindes med andet end HP-3000.

I rapporten blev der stillet et forslag om en handlingsplan for koordinering af landsadministrationens IT-anvendelse, hvor landsadministrationen bl.a. skulle:

- a) diskutere og afklare behov for IT-koordinering og –politikker
- b) etablere en IT-koordinationsfunktion hos Landsskrivstovan (som i 1989 var “central-administrationen”)
- c) udarbejde et IT-cirkulære, hvor landsstyret fastlagde en informationsteknologisk infrastruktur med det formål at skabe sammenhæng i de fremtidige løsninger, og at sikre at der anskaffedes udstyr, hvor der fandtes alternative leverandører. Dette cirkulære skulle vedligeholdes af nævnte IT-koordinator
- d) nedsætte en koordineringsgruppe med deltagelse af den centrale IT-koordinator og en række lokale kontaktpersoner, hvor man behandlede tværgående IT-spørgsmål og IT-politikker

Meningen var, at den centrale IT-koordinators funktioner skulle være at sikre sammenhæng i landsadministrationens IT-anvendelse ved at:

- Udmelde retningslinier for teknologivalg (IT-politikker)
- Koordinere institutionernes anvendelse af IT for at skabe overblik, formidle viden, etablere aftaler – for at opnå sammenhængende løsninger og koordinerede anskaffelser
- Støtte institutionerne i at opstille krav til IT-løsninger
- Opstille en (kortsigtet) handlingsplan for IT

Udkast til IT-politik

Derudover formulerede Jens Bisballe et udkast til en IT-politik for den færøske landsadministration. Formålet med IT-politikken var at skabe en fælles infrastruktur for fremtidige IT-anskaffelser og at sikre konsistente beslutninger på et rationelt grundlag. IT-politikken skulle dække administrativ IT-anvendelse i lagtinget, landsstyret og institutionerne.

De overordnede mål for IT-anvendelsen var, at landsstyret skulle anvende informationsteknologi til at sikre bedre effektivitet og administrativ forenkling. Hensigten var, at når landsstyret anskaffer informationsteknologi, skulle der anvendes gennemprøvede metoder, teknikker og teknologi.

Det ansås som væsentligt, at landsstyrets fleksibilitet og omstillingsevne ikke berørtes, så teknologien ikke bandt landsstyrets fremtidige politiske beslutninger og administration.

Større IT-anskaffelser skulle foregå ved gennemførelse af en udbudsforretning/indhentning af tilbud, for at sikre sammenlignelige og konkurrencedygtige tilbud.

IT-systemer skulle ved anskaffelsen sammenkobles/forberedes for sammenkobling med relevante systemer.

Det skulle ved planlagt IT-anskaffelse undersøges, om IT-systemet kunne anskaffes som standardsystem, evt. med få tilretninger. Systemerne skulle være veldokumenterede og vedligeholdelsesvenlige.

Data skulle struktureres og beskrives på en måde, som sikrede, at de også kunne anvendes til dækning af hidtil uerkendte behov.

IT-maskinellet skulle være baseret på fremtidssikret teknologi. Der skulle være tale om en produktlinie, som fortsat udvikledes af leverandøren, der skulle være alternative leverandører, og maskinellet skulle være kompatibelt. Der skulle indgås kontrakter med leverandøren. Leverandøren skulle garantere vedligeholdelse af leverancer i mindst 7 år, og han skulle have en serviceorganisation på Færøerne.

Leverandørens basisprogrammel skulle være effektive systemudviklingsværktøjer, baseret på tidssvarende databaseprogrammel.

Med hensyn til sikkerhedsfaciliteter skulle disse overholde registerlovens og rigsrevisionens krav. Systemdokumentation skulle indeholde særskilt redegørelse for relevante sikkerhedsmæssige forhold.

Godkendelse af sikkerhedsfaciliteter skulle indgå i almindelige godkendelse på ethvert trin i systemudviklingen.

Kravene til sikkerhed blev opdelt i:

1. Sikkerhed mod uvedkommendes adgang til data (læsning, ændring)
2. Sikkerhed mod registrering af fejlagtige data
3. Sikkerhed mod datatab ved fejlfunktion og systemnedbrud

Ansættelse af IT-koordinator

En formuleret IT-politik for landsadministrationen blev ikke sat i kraft ved cirkulære eller på anden vis. Det eneste synlige resultat af "Bisballe-rapporten" var, at landsstyret i 1990 ansatte en IT-koordinator i "Landsskrivstovan" (centraladministrationen). IT-koordinator blev ansat i det departement, som havde ansvar for lønforhandlinger og andre personalespørgsmål.

6.2 1992-1993: Forslag til IT-politik

Da lagtingsrevisorerne i april 1992 lagde landsregnskaberne for 1985-88 for lagtinget til godkendelse, konstaterede lagtingsrevisorerne, at selv om landsstyret havde ansat en IT-koordinator, var landsadministrationens IT-anskaffelse og –anvendelse ikke koordineret. Lagtingsrevisorerne anmodede endnu en gang landsstyret om at tage initiativ til at formulere en koordineret IT-politik, hvor man tog højde for, hvordan landsadministrationens regnskabsforhold og økonomistyring skulle tilrettelægges i de kommende år, og hvordan strukturer og organisationen skulle ændres. Det skulle også undersøges, hvorvidt der var mulighed for at integrere kommunernes økonomistyring i denne løsning.

Landsstyret foretog i efteråret 1992 en undersøgelse af landsadministrationens IT-anvendelse, som resulterede i rapporten "Informatikundersøgelse fra 17. november 1992". Landsstyret nedsatte en arbejdsgruppe, bestående direktøren for Gjaldstovan og landsstyrets IT-koordinator, for at sammenfatte undersøgelsen og komme med indstillinger.

Undersøgelse af landsadministrationens IT-anvendelse

Undersøgelsen dækkede 19 af de største institutioner, og landsstyret vurderede, at dette var dækkende for landsadministrationens IT-anvendelse. Ifølge undersøgelsen:

- anvendte de 19 institutioner 15 forskellige økonomistyringsprodukter, fra 7 leverandører. Derudover havde de dengang 52 kommuner hver sit økonomistyringssystem.
- anvendte de 19 institutioner 13 uafhængige lønudbetalingsprodukter, fra 4 leverandører.
- anvendte 7 af 19 institutioner et journalsystem. Der var tale om 6 forskellige produkter fra 6 leverandører.

Derudover påviste undersøgelsen en manglende koordination af registre (datafællesskaber). En øget indsats for koordinering på dette område vurderede arbejdsgruppen at være en fundamental forudsætning for eventuelle målsætninger for en mere effektiv og korrekt forvaltning.

Årsagen til at der i undersøgelsen blev fokuseret på formelle og systemmæssige problemer/-behov vedrørende økonomistyringssystemer og lønsystemer, var, at disse systemer har central interesse og erkendt behov for integration og styring, samtidig med at forvaltningsområdet er meget afhængigt af et tidssvarende IT-system, hvilket stiller krav om målrettet IT-anskaffelse og – anvendelse.

De 19 institutioners opgaver og IT-anvendelse var meget forskelligartet, og det gav sig udslag i divergerende holdninger til både økonomistyring og IT-politik.

I rapportens konklusion anførte arbejdsgruppen, at der var praktiseret en meget uhomogen IT-politik for de 19 institutioner, og at der benyttedes forskellige teknologiske platforme. Dette vanskeliggjorde kommunikation generelt og en integration af centrale systemer. Rapporten anførte også, at centrale interesser (landsstyret) var i modstrid med decentrale interesser (institutionerne). Der var derfor nødvendigt, at en ”instans” varetog de centrale interesser, for at landsstyret i fremtiden kunne kontrollere IT-udviklingen.

Rapporten henviste også til det forslag til IT-politik, som Jens Bisballe Planlægning stillede i 1989, og at dette udkast havde været grundlaget for en uformelt praktiseret IT-politik.

Arbejdsgruppens anbefalinger

Arbejdsgruppen anbefalede, at man udstedte et direktiv (cirkulære) med en central IT-politik. Udover forholdsvis konkrete krav og rammer for visse centrale forvaltningssystemer skulle IT-politikken definere krav og vejledninger vedrørende:

- datapolitik
- anskaffelsespolitik, herunder:
 - systemudvikling, standarder, kommunikation, sikkerhed, formelle forhold
- krav om decentral IT-politik
- bevillingspolitik (incl. central budgetplanlægning og prioritering)
- organisering og placering af ansvar og myndighed

IT-politikkens formål var at være et værktøj for den centrale myndighed til styring og kontrol af IT-udviklingen. Arbejdsgruppen anså formuleringen af en IT-politik, sideløbende med udformning af en økonomistyringspolitik, som en fundamental forudsætning for en fremtidig, målrettet offentlig

IT-anvendelse.

Arbejdsgruppen anbefalede en overordnet strategi, hvor man baserede det fremtidige koncept for de offentlige IT-løsninger på:

- Decentrale systemer (brugermæssigt set)
- Standardsystemer (hvis muligt)
- Centralisering/integration af visse centrale forvaltningssystemer
- Central overordnet IT-politik

Arbejdsgruppen mente, at denne strategi understøttede institutionernes behov for decentrale løsninger og centrale myndigheders interesse for tæt integration og højt sikkerhedsniveau i kraft af centralisering af visse forvaltningssystemer og registre.

Arbejdsgruppens 2 indstillinger

Arbejdsgruppen afgav to indstillinger til landsstyret:

Indstilling 1:

At landsstyret tog en principafgørelse om at benytte konklusionerne i "Informatikundersøgelse fra 17. november 1992" i det fortsatte arbejde med en central IT-politik. Landsstyret skulle tage stilling til:

- 1) Registrering af IT-anvendelsen.
- 2) En fortsat planlægning af at centralisere økonomistyringssystemet; at kommunernes økonomistyringsløsninger centraliseredes – og at landsstyret undersøgte muligheden for, at kommunerne blev tilknyttet landsadministrationens centraliserede økonomistyringssystem, og hvordan denne centralisering kunne tilrettelægges.
- 3) Et centralt lønsystem for landsadministrationen, og at det skulle integreres med det centrale økonomistyringssystem.
- 4) Om andre IT-systemer skulle koordineres, bl.a. journalsystemer, centraliserede data-registre osv.
- 5) At der blev lavet en "positiv-liste" for hardware.
- 6) At der blev formuleret en leverandørpolitik, og at landsadministrationen stillede større krav til egen indkøbskompetence.
- 7) En formel IT-politik, der udarbejdes et direktiv, som formaliserede landsstyrets IT-politik. Landsstyrets IT-koordinator skulle formulere et forslag til et direktiv.

- 8) At fremtidige IT-løsninger blev baseret på denne strategi:
- a. Centralisering af visse IT-systemer
 - b. Decentrale IT-systemer
 - c. Standardsystemer (hvis muligt)
 - d. Central IT-politik

Alle nyinvesteringer/ændringer skulle baseres på analyser af den administrative opgave og den dertilhørende systemarkitektur.

Indstilling 2:

At landsstyret skulle centralisere: økonomistyringssystemet, lønsystemet, skattesystemet, toldsystemet, momssystemet, systemet til udbetaling af sociale ydelser, andre offentlige ind- og udbetalingsfunktioner og udvalgte fælles registre.

Formålet med centraliseringen af nævnte systemer var at øge om integrationen mellem systemerne; øge sikkerheden i systemerne; øge om ekspertisen i at benytte og administrere systemerne; forenkle administration og systemer (evt. ved at benytte standardsystemer) og at reducere de samlede driftsomkostninger.

Landsstyret tiltrådte arbejdsgruppens indstillinger

I januar 1993 tiltrådte landsstyret arbejdsgruppens indstillinger. Den gang var der tale om kollegialt styre, og det vil sige, at det var et enigt landsstyre, som tiltrådte indstillingerne.

6.3 1993-1994 Landsstyrets forsøg på at koordinere IT-anvendelsen

Der skulle søges separat om bevilling til IT

I forbindelse med udarbejdelsen af finanslovene for 1993 og 1994 gav landsstyret besked om, at der skulle søges separat om bevilling til IT-investeringer, og at IT-investeringer over 200 t. kr. skulle godkendes af landsstyret.

I juni 1993 bekendtgjorde lagmanden, at alle institutioner, som havde planer om at foretage IT-investeringer i økonomistyringssystemer, herunder løn- og regnskabssystemer, skulle vente med at foretage investeringerne, til landsstyret havde givet nærmere besked om, hvad landsstyrets IT-politik var, og hvilke planer man havde for IT-området.

Arbejdsgrupper

Landsstyret nedsatte i 1993 en koordineringsgruppe, besat med IT-kyndige i landsadministrationen, og en styringsgruppe, bemandet med departementscheferne i landsstyret.

I december 1993 påviste koordineringsgruppen bl.a., at landsadministrationens IT-systemer var usammenhængende, utidssvarende og med høje driftsomkostninger, sikkerheden var på et lavt niveau, og det var dyrt og næsten umuligt at bygge videre på landsadministrationens relativt gamle IT-systemer. Koordineringsgruppen anførte, at der var intet sket, siden landsstyrets principafgørelse fra januar 1993. Der var ingen politisk tilslutning, og der blev ikke bevilget penge. Koordineringsgruppen anbefalede derfor, at landsstyret enten bevilgede penge til at gennemføre egne beslutninger, eller at styringsgruppen gav koordineringsgruppen et nyt kommissorium.

I januar 1994 erklærede styringsgruppen sig enig med koordineringsgruppens anbefalinger, og styringsgruppen henstillede landsstyret om at bevilge penge til arbejdet med et nyt økonomi-styringssystem.

Endnu en rapport fra Bisballe Planlægning

I januar 1994 afgav Jens Bisballe Planlægning endnu en rapport til landsstyret, "Overordnede principper for landsadministrationens økonomistyring og informatik", hvor der i rapporten blev bl.a. understreget nødvendigheden af at indføre og håndhæve en overordnet IT-strategi, med tilhørende IT-arkitektur.

Det ville være nødvendigt at formulere nogen overordnede målsætninger, politikker og retningslinjer. Derudover ville det være nødvendigt at undersøge, om man skulle ændre de værende IT-systemer eller købe nye.

6.4 1994: IT-koordinators rapport vedr. IT-investeringer i 1993

I februar 1994 afgav landsstyrets IT-koordinator en rapport til landsstyret om Socialforvaltningens IT-investeringer i 1993. Om hvorvidt tiltag på IT-området var i overensstemmelse med aftale mellem landsstyret og Socialministeriet i Danmark om at forbedre sikkerheden i Socialforvaltningens udregnings- og udbetalingsystemer, og om hvorvidt Socialforvaltningen havde overholdt betingelserne for en ekstrabevilling i 1993 til IT-investeringer. Betingelserne for ekstrabevillingen var bl.a., at alle IT-investeringer skulle lægges for en styringsgruppe, som blev nedsat i forbindelse med landsstyrets planer i 1993 om at integrere løn- og regnskabssystemer mv. Derudover skulle alle ændringer på IT-området udføres i henhold til en handlingsplan, som blev lagt i 1993.

Landsstyret tabt styringen med IT-anvendelsen

IT-koordinatoren bemærkede i rapporten, at det syntes, som om at landsstyret fuldstændig havde tabt styringen med udviklingen af landsadministrationens IT-anvendelse.

I rapporten henvises til det dengang aktuelle eksempel med Socialforvaltningen, hvor man planlagde at anskaffe et økonomistyringssystem uden at koordinere det med landsstyrets planer om et nyt, centraliseret løn- og regnskabssystem.

Landsstyrets forsøg på at styre IT-anvendelsen

IT-koordinator påviste, at man i landsstyret havde forsøgt at ændre processerne, så detaljerede og grundige forberedelser blev gennemført, forud for investeringer i IT. Landsskrivstovan stod for at styre denne del af arbejdet. Ved at følge disse retningslinjer skulle landsstyret sikre, at IT-investeringerne foregik koordineret.

De foranstaltninger, som landsstyret satte i værk i kølvandet på principbeslutningen i januar 1993 m.h.p. en ajourføring og koordinering af landsadministrationens IT-anvendelse, var for at opnå en helhedsorienteret løsning og for at koordinere administrationens opgaveløsning.

Årsagen til problemerne

Men da der ikke blev bevilget penge på finansloven for 1994 til arbejdet med at koordinere IT-anvendelsen m.m., gik institutionerne, inklusiv Socialforvaltningen, "deres egne veje". De større institutioner havde stort behov for ajourføring af deres IT, og ifølge IT-koordinator blev der "i disse dage" foretaget store IT-investeringer, og flere institutioner forberedte IT-anskaffelser uden landsstyrets/IT-koordinators deltagelse. IT-koordinator mente, at der var derfor en høj risiko for, at man gentog fejltagelserne fra 1970-erne og 1980-erne, hvor IT-anskaffelsen var dårligt forberedt, og hvor IT-anvendelsen ikke blev koordineret.

Resultatet af manglende IT-styring

IT-koordinator lagde stor vægt på, at den overordnede planlægning, som landsstyret forsøgte at stable på benene i 1993, måtte tages i alvor, hvis ikke udviklingen skulle ende i en administration med (fortsat) flere autonome enheder, dvs. flere, dyre og ukoordinerede løsninger.

Fordel ved grundig undersøgelse af decentralt gennemført IT-politik

I nævnte rapport konstaterede IT-koordinator, at Socialforvaltningen ikke havde opfyldt betingelserne for ekstrabevillingen i 1993 og havde ikke fulgt denne af landsstyret godkendte

handlingsplan. IT-koordinator rejste overfor landsstyret spørgsmålet, om landsstyret kunne acceptere begivenhederne på Socialforvaltningen i 1993, og om landsstyret havde intentioner om at holde ved sin egen beslutning fra 5. januar 1993 om at koordinere landsadministrationens IT-anvendelse.

IT-koordinatoren rejste spørgsmålet, om landsstyret skulle beordre en grundigere undersøgelse af Socialforvaltningens IT-mæssige dispositioner. IT-koordinatoren mente, at en "fordel" ved sådan en undersøgelse ville være, at det politiske system ville kunne se alvoren og betydningen af planlægning og koordination af IT, og at dette muligvis ville tilskynde det politiske system til at sætte i værk foranstaltninger, som gør det muligt for det offentlige at styre og koordinere.

Det videre forløb

Nævnte rapport fik ingen konsekvenser. Socialforvaltningens IT-systemer blev repareret, så de kunne anvendes til 1999, da det blev afløst af et nyt IT-system, hvor Scan-Jour journalsystemet var integreret med et udregnings- og udbetalingssystem.

Denne nye løsning, som blev udviklet i perioden 1997-1999, blev ikke udviklet i koordination med landets centrale økonomistyringssystem, på trods af bestemmelsen i regnskabsbekendtgørelsen af 1996' § 4 om, at alle institutioner mv., som har fået bevilling på lagtingsfinansloven, skal anvende landets centrale økonomistyringssystem, og at Finansdepartementet jf. § 4, stk. 5, kan give institutioner med særlige behov tilladelse til at anvende deres egne økonomistyringssystemer, forudsat at disse lever op til de samme krav, som der stilles landets centrale økonomistyringssystem.

Social- og sundhedsdepartementet, Socialforvaltningens foresatte, mente ikke, at Socialforvaltningens udregnings- og udbetalingssystem var et økonomistyringssystem (eller forsystem hertil). Efter flere års korrespondance med Landsrevisionen kom Social- og sundhedsdepartementet til den konklusion, at udregnings- og udbetalingssystemet var et økonomistyringssystem, og man sendte en ansøgning til Finansdepartementet om at få IT-systemet godkendt jf. § 4, stk. 5, i regnskabsbekendtgørelsen.

Gjaldstovan, som den udførende myndighed i forbindelse med godkendelse af "egne økonomistyringssystemer", gjorde opmærksom på, at man ikke kunne "posthumt" godkende et økonomistyringssystem, som var sat i drift, og som blev udviklet uden at være koordineret med landets centrale økonomistyringssystem.

Socialforvaltningen gik i 2005/2006 i gang med at lave kravspecifikationen til et nyt udregnings- og udbetalingssystem, som skal afløse systemet, som blev taget i brug i 1997. Denne nye løsning er kravfæstet i samarbejde med bl.a. Gjaldstovan og vil være koordineret med landets centrale økonomistyringssystem jf. regnskabsbekendtgørelsens bestemmelser i § 4. Der er tale om

en løsning, som koster minimum 18 mio. kr., og muligvis 36 mio. kr. hvis hele planen gennemføres.

6.5 Sammenfatning for perioden 1992-1994

Det eneste synlige resultat af landsstyrets bestræbelser i 1993 på at implementere en overordnet IT-politik for landsadministrationen er, at landsstyrets IT-koordinator i 1995 udsendte en vejledning, "Standarder for pc'ere og kommunikation", hvor man satte krav til det købte IT-udstyrs egenskaber, og hvor man lavede en indstilling over, hvilke kontorautomationsprogrammer landsadministrationen skulle anvende.

Ifølge direktøren på Gjaldstovan¹⁵ havde Gjaldstovan et udmærket samarbejde med landsstyrets IT-koordinator i forbindelse med anskaffelse og implementering af landets centrale økonomistyringssystem i perioden 1994-1996.

Gjaldstovans direktør mener, at IT-koordinator fik ikke den rolle, som var ham tiltænkt i "Bisballe-rapporten" fra 1989. Det er Gjaldstovans direktørs klare indtryk, at landsstyrets IT-koordinator ikke fik den nødvendige opbakning fra landsstyret, hverken internt i "Landskrivstovan" (centraladministrationen) eller i forhold til den øvrige landsadministration. Hverken politisk eller m.h.t. ressourcer. Der var flere institutioner, som ikke ville samarbejde med IT-koordinator. IT-koordinator havde derfor ikke mulighed for at koordinere landets IT-anvendelse i størst mulig grad.

6.6 Historisk udvikling 2001 – 2007

6.6.1 Flere forslag til IT-politik og IT-sikkerhedspolitik

Som nævnt i afhandlingen, orienterede lagmanden i oktober 2001 Landsrevisionen om, at landsstyremanden for erhvervsanliggender skulle udarbejde et forslag til en overordnet IT-politik, samt en IT-sikkerhedspolitik med udgangspunkt i internationale standarder på området.

I august 2002 orienterede landsstyremanden for erhvervsanliggender Landsrevisionen om at hovedvægten i første omgang ville blive lagt på at udarbejde en IT-sikkerhedspolitik.

I august 2003 sendte IT-forum et "forslag til fælles regler for IT-sikkerhed i landsadministrationen" ud til høring. Sammen med forslaget var der som bilag Appendix A vedlagt et forslag til IT-sikkerhedspolitik for landsadministrationen.

Der er ingen formuleret IT-sikkerhedspolitik for landsadministrationen. I november 2006 har

¹⁵ Mailkorrespondance med Leif Abrahamsen, dateret 26. marts 2007

IT-administrationen i erhvervsdepartementet meddelte¹⁶, at hensigten er at tage dette emne op i IT-forum, og spørgsmålet er, om det i hele taget er opgaven for IT-forum at formulere en IT-politik.

6.6.2 Perioden 2002-2004 med et aktivt IT-forum

Som tidligere nævnt blev en arbejdsgruppe, IT-forum, i 2002 nedsat under landsstyremanden for erhvervsanliggender. Arbejdsgruppens formål var:

- at* formulere et forslag til IT-politik samt en IT-sikkerhedspolitik for landsadministrationen
- at* tilvejebringe et fælles regelsæt for IT-sikkerhed
- at* afgive en indstilling til hvordan IT-sikkerhedspolitikken kan implementeres
- at* danne basis for det fremtidige arbejde med IT-sikkerhed i landsadministrationen

August 2003: Forslag til regler sendt i høring

I august 2003 sendte IT-forum et "forslag til fælles regler for IT-sikkerhed i landsadministrationen" ud til høring. I høringsforslaget anbefalede IT-forum:

- at* der indføres en fælles standard for IT-sikkerhed for hele landsadministrationen
- at* standarden bliver obligatorisk for hele landsadministrationen
- at* standarden skulle være baseret på ISO 17799 standarden, og at arbejdet med at indføre et IT-sikkerhedsstyringssystem skulle være baseret på BS 7799-2.
- at* standarden skal være indført indenfor 3 år, og at man bør starte med pilotprojekter på 5 institutioner

IT-forum anbefalede desuden en gruppering af kravene i ISO 17799:

- Gruppe B1: Institutioner, hvor IT har begrænset betydning, og hvor det kun er nødvendigt at implementere en del af kravene i standarden
- Gruppe B2: Institutioner, hvor IT har stor betydning, men hvor det ikke er nødvendigt at implementere hele standarden
- Gruppe B3: Institutioner, hvor det er nødvendigt at implementere hele standarden

Høringssvar

"Forslag til fælles reglement for IT-sikkerhed i landsadministrationen" blev sendt ud til 84 offentlige institutioner, foruden IT-branchen, revisorer m.fl. 44 institutioner, virksomheder og organisationer benyttede muligheden at kommentere forslaget og stille ændringsforslag.

¹⁶ Jf. beretning fra Landsrevisionen for finansåret 2005, s. 79

Det fremgår af hørings svarene, at der generelt var tilslutning til IT-forum's forslag til reglement for IT-sikkerheden, og at reglementet blev baseret på ISO 17799. Der var dog enkelte kritiske røster, og nogle respondenter mente, at man stillede for høje målsætninger. De indsendte hørings-svar kan sammenfattes således:

- der må være et passende forhold mellem sikkerhed og omkostninger
- det reelle behov må være afgørende for, hvor mange ressourcer der skal anvendes på IT-sikkerhed
- hvis der ikke følger økonomiske ressourcer med, vil gennemførelsen af reglementet kun føre til kritiske revisorberetninger
- kun få institutioner tør sige, at de følger BS 7799-2 standarden, da revisorbemærkninger bliver derefter
- der er tale om en krævende proces for administrationen, og tidsfristen på 3 år for implementering af reglementet er for kort
- der er fare for, at risikovurderingen er for tidskrævende for den enkelte institution, og mod-sat at der er risici forbundet med at gå for let hen over risikovurderingen

December 2003: Revideret forslag

I december 2003 udarbejdede IT-forum et revideret forslag. I forhold til sit oprindelige forslag, anbefalede IT-forum nu at gå bort fra anbefalingen om at benytte BS 7799-2 som standard, da man mente, at dette var urealistisk.

IT-forum anbefalede nu en yderligere gruppering af kravene i ISO 17799, gruppe B0, til institutioner med meget begrænset brug af IT.¹⁷

Desuden anbefalede IT-forum, at forlænge tidsfristen for implementering til 5 år.

I IT-forums oprindelige forslag anførtes det, at hvis IT-sikkerhedspolitikken skal have nogen reel betydning for IT-sikkerheden i landsadministrationen, må den være forpligtende og gælde for hele landsadministrationen. Flere af respondenterne til høringsforslaget frarådede, at IT-sikkerhedspolitikken fik status af bekendtgørelse eller cirkulære. I IT-forums reviderede forslag anbefalede IT-forum, at der opnås enighed blandt departementerne om at gennemføre den foreslåede IT-sikkerhedspolitik.

I sin indstilling til landsstyremanden i 2003 anførte IT-forum, at en forudsætning for overhovedet at implementere ISO 17799 var, at den nuværende IT-struktur blev ændret. IT-forum påpegede, at det er urealistisk og unødvendigt dyrt at implementere en IT-sikkerhedspolitik med den eksisterende IT-struktur¹⁸.

¹⁷ Se bilag 8 for nærmere beskrivelse af gruppering

¹⁸ KT-forum/Vinumálaráðið: *Upprit um kt-bygnaðin hjá landsfyrisingini* (2003), s. 6

IT-forum anbefalede ny IT-struktur¹⁹, hvor departementerne opbygger en fælles IT-central, hvor man samler de vigtigste brugersystemer og den vigtigste IT-infrastruktur med software og hardware. IT-centralen skulle bl.a. administrere postservere og sikkerhedskopiering af vigtige systemer.

6.6.3 Omstrukturering af landsadministrationens IT-anvendelse

Da IT-forum's forslag til et reglement for arbejdet med IT-sikkerhed havde været til høring hos landsadministrationen, udarbejdede IT-forum en revideret version af de dokumenter, som blev sendt i høring. Samtidig udarbejdede IT-forum et notat med et forslag til en ny struktur for landsadministrationens IT-anvendelse.

Tema'erne i notatet er: digital forvaltning, effektivisering og sikkerhed, og ifølge IT-forum taler disse aspekter for, at struktureringen af IT-anvendelsen skal ændres radikalt. Der skal ikke være tale om lappeløsninger, men om nytænkning.

Ifølge arbejdsgruppen kan notatet ses som starten på arbejdet med en IT-politik for landsadministrationen, hvor der lægges vægt på at samle landsadministrationen om fælles målsætninger og løsninger.

IT-forum mener, at struktureringen af IT-anvendelsen er det største problem for IT-sikkerheden, og at en utidssvarende struktur og organisation kan hindre gennemførelsen af forsøg på at forbedre IT-sikkerheden.

I notatet konstaterer arbejdsgruppen, at landsadministrationen ikke har formuleret visioner for sin IT-anvendelse, men at landsadministrationen ønsker at bevæge sig i samme retning som andre moderne samfund – der fremsættes ønsker om flere, bedre og billigere services og om effektivisering af landsadministrationen.

6.6.4 Eksisterende IT-struktur

Fragmenteret IT-infrastruktur

IT-infrastrukturen er det fælles grundlag og rammen for kommunikationen mellem forskellige IT-systemer.

For at en fortsat digitalisering af forvaltningen skal lykkes, er det af afgørende betydning, at der lægges basis for en passende IT-infrastruktur, samt sikre, fleksible og koordinerede IT-systemer.

Ifølge IT-forum har landsadministrationen så store problemer med fundamentet, IT-infrastrukturen, at man vil få problemer med videreudvikle den.

¹⁹ KT-forum/Vinnumálaráðið: *Upprit um kt-bygnaðin hjá landsfyrisingini* (2003), s. 19-21

Den tekniske infrastruktur beskrives ifølge IT-forum som værende fragmenteret. Man benytter forskellige platforme, hvor der delvis er tale om gammel teknologi, og disse platforme er ikke udviklet med integration for øje. Derfor bruger man en del kræfter på at omforme data, når man skal overføre disse mellem IT-systemer.

Det teknologiske fundament er, overordnet set, ikke på et tilstrækkeligt højt niveau, og der er fare for, at dette vil hindre udviklingen. Virkelig digitalisering vil der ifølge IT-forum ikke være tale om, før infrastrukturen er opdateret.

Ukoordineret IT-arkitektur

IT-arkitekturen er den grundlæggende opbygning i et IT-system, og den har afgørende betydning for, hvordan de enkelte dele i systemet fungerer, og hvordan systemet kommunikerer med andre eksterne IT-systemer.

IT-forum påpeger i notatet, at landsadministrationens IT-systemer er udviklet uden nogen fælles koordinering, og resultater heraf er, at landsadministrationen har et antal løsninger/systemer, som fungerer godt, isoleret set, men hvor der sjældent er taget højde for andet end egne behov, fordi ingen har haft ansvaret for at se IT-udviklingen i en større sammenhæng, hvor overordnede og tværgående interesser er tilgodeset.

For at sikre, at digitaliseringen af forvaltningen ikke spredes i forskellige retninger, uden den nødvendige sammenhæng og koordinering, mener IT-forum, at det er nødvendigt, at det offentlige aktivt tager ansvar for sin IT-arkitektur.

Manglende fælles anvendelse af data

Færøerne har ikke en offentlig sektor, som hænger sammen administrativt og IT-mæssigt. Eksempelvis kan nævnes, at flere institutioner bruger ressourcer på at vedligeholde registre, som flere IT-systemer har brug for.

Ved et omfattende samarbejde og integration mellem offentlige institutioner og mellem landsadministrationen og kommunerne, er brug af fælles data en vigtig delelement.

IT-forum mener, at det er et grundlæggende krav, at IT-systemer bruger fælles data, og at samme oplysning ikke registreres mere end en gang.

Sammenfatning af notatet

IT-forum konkluderer om værende strukturering af IT-anvendelsen, at resultatet af denne manglende koordinering er, at landsadministrationen får for lidt ud af sine IT-investeringer, og landsadministrationen er ikke i stand til at møde de udfordringer, den står overfor.

Manglende koordinering mellem landsadministrationens og kommunernes IT-anvendelse

Arbejdsgruppen mener, at der må være en sammenhæng mellem landsadministrationens og kommunernes planer for IT. Særlig nu, når kommunerne overtager administrationsopgaver, som landsadministrationen tidligere har løst. Derudover vil kommunikationen mellem landsadministrationen og kommunerne vokse i takt med, at f.eks. landets og kommunernes økonomistyringssystemer integreres.

De færreste kommuners IT-anvendelse ligger ifølge IT-forum generelt på et langt lavere niveau end hos landsadministrationen. Arbejdsgruppen mener, at det er utænkeligt, at kommunerne i fremtiden får lov til at ligge på dette lavere niveau, fordi de samme krav stilles dem som til landsadministrationen.

6.6.5 IT-sikkerhed

IT-infrastrukturen en hindring for effektiv implementering af IT-sikkerhed

Ifølge IT-forum er lige mange offentlige netværk, som der er institutioner. IT-forum mener, at denne IT-infrastruktur er utidssvarende, hvis landsadministrationen skal effektiviseres ved hjælp af IT. IT-forum mener, at med den værende strukturering af IT-anvendelsen, vil det være urealistisk at gennemføre det af IT-forum foreslåede reglement for IT-sikkerhed i landsadministrationen, baseret på ISO 17799 og BS 7799-2.

Nødvendigt at ændre IT-infrastrukturen

Hvis struktureringen af IT-anvendelsen ikke ændres, skal institutionerne regne med at skulle bruge en betydelig del af deres ressourcer til at arbejde med IT-sikkerhed, fordi de fleste institutioner har få medarbejdere, men de administrerer oplysninger, som nødvendiggør omfattende sikkerhedstiltag. Opgaven at få IT-sikkerheden på plads kan synes uoverkommelig, fordi institutionerne har ikke den nødvendige viden.

Forslag til ændret IT-infrastruktur

IT-forum foreslår, at man samler landsadministrationens IT-infrastruktur i 1 eller 2 driftscentre, hvor der er en tidssvarende IT-infrastruktur, med nødvendig datakraft og kommunikationsmuligheder. Den forbedrede IT-infrastruktur skal lægge bund til en bedre IT-sikkerhed, en mere rationel anvendelse af teknologi og ressourcer og genanvendelse af data. Disse driftscentre skal have kompetence til at administrere de mest komplicerede dele af IT-sikkerheden. Institutionerne ville

slippe for at skulle udarbejde og administrere den største del af de nødvendige forskrifter og arbejdsgange. Disse opgaver ville være outsourcet til driftscentret.

Samle driften af fagsystemer i en softwarecentral

Derudover foreslår IT-forum, at man samler driften af de vigtigste fagsystemer i en softwarecentral, hvor man først centraliserer journalsystemer, derefter økonomistyringssystemer o.l. og andre vigtige applikationer i et softwaredriftscenter, og muligvis samler man også driften af standard kontorautomationssoftware.

Skabe et fagligt miljø, hvor niveauet højnes

Ved at centralisere landsadministrationens IT-kompetencer i et eller to centre, vil man skabe et fagligt miljø og løfte niveauet, så landsadministrationen bl.a. også bliver bedre til at lede IT-projekter og købe IT-services. Man må opbygge kompetence i at kommunikere med leverandører, at sætte klare krav og at styre eksterne leverandører. Man må også udvikle kompetence i kontraktstyring.

IT-forum mener, at landsadministrationens evne at styre IT-projekter og –investeringer må forbedres væsentligt. Når IT-projekter slår fejl, er det bl.a. på grund af manglende organisatorisk og faglig evne til at styre IT-projekter. Landsadministrationen må lægge vægt på at få fat på medarbejdere, som er kvalificerede at lave kravspecifikationer, at planlægge og at styre IT-projekter. I.f.m. nye IT-projekter skal man bemane styringsgrupper med erfarne projektmedarbejdere, for at deres erfaringer kan genanvendes.

De planlagte servicecentre skal også sikre, at fremtidige IT-systemer bygger på en fælles IT-arkitektur.

6.6.6 Digitalisering af forvaltningen

IT-forum mener, at det er en grundlæggende forudsætning for at digitalisere forvaltningen, at IT-struktur og –organisation er på plads, og at IT-sikkerheden er tilfredsstillende.

IT-forum påpeger, at den færøske administration har ikke, som f.eks. den danske forvaltning, klare målsætninger for, at den vil opnå med digitalisering af forvaltningen. Man har ikke nogen fælles mål for udviklingen, og man har ikke nogen fælles overordnet plan at følge.

IT-forum mener derfor, at den kommende IT-politik for landsadministrationen også må formulere målsætninger for digitaliseringen af forvaltningen. Hvis hver institution og departement digitaliserer, uden at det foregår som en del af en overordnet plan, vil nytten af digitaliseringen være

begrænset, ikke integreret og ukoordineret.

IT-forum mener, at landsadministrationen bør lade digitaliseringen af forvaltningen tage udgangspunkt i et fokus på effektivisering og rationalisering. Den forventede ”rationaliseringsgevinst” bør dokumenteres, før projekterne initieres. Man bør være klar over, at rationaliseringsgevinsten kan ligge et andet sted hen, end der hvor IT-investeringen foretages.

IT-forum mener, at det er nødvendigt at tænke uafhængigt af værende struktur og organisation med departementer og institutioner. Landsadministrationen bør i stedet abstrahere i andre begreber, nemlig tjenesteydelser og systemer, hvor man betragter IT som en værktøj, som går på tværs af departementer, institutioner, kommuner og personer.

Det er vigtigt i forbindelse med digitaliseringen af forvaltningen at revurdere og ændre landsadministrationens interne processer, for at tjenesteydelserne kan være mere sammenhængende (dvs. tjenesteydelsen er i fokus, ikke institutionen), og at teknologien anvendes til at effektivisere det offentlige.

Ved at revurdere processerne – herunder at flytte de administrative grænser – kan besparelser opnås ved at digitalisere administrationen. Hvis vi alene digitaliserer ”ovenpå” gamle og ufleksible administrationsprocesser, får besparelsen af at digitalisere forvaltningen kun en begrænset betydning.

IT-forum påpeger, at de enkelte departementer og institutioner har ikke personalemæssige- og finansielle ressourcer til digitalisere forvaltningen på egenhånd. Digitaliseringen må derfor tage udgangspunkt i fælles løsninger, hvor så meget som muligt udføres i fællesskab.

6.6.7 Sammenfatning af notatet om ændret IT-anvendelse

IT-forum mener, at ved at ændre struktureringen af IT-anvendelsen vil opgaven at få IT-sikkerheden på plads være realistisk. Selv om IT-forum ikke har foretaget beregninger på den foreslåede struktur, mener man, at dette løsningsforslag økonomisk er den eneste mulighed for at møde de udfordringer, som landsadministrationen står overfor på IT-området.

Forslaget om at ændre IT-strukturen skal ses i sammenhæng med kravet om at opnå en tilstrækkelig IT-sikkerhed og med processen at digitalisere forvaltningen. Derfor skal man se omkostningerne i sammenhæng og se ændringerne som en helhed.

IT-forum mener, at hvis man digitaliserer forvaltningen ovenpå landsadministrationens værende struktur og uden en overordnet styring, så vil man ikke høste de virkelige fordele af at digitalisere forvaltningen.

6.7 IT-administrationen

I sin indstilling af 28. oktober 2003 anbefalede IT-forum at en IT-afdeling bliver oprettet under erhvervsdepartementet. Denne IT-afdeling skal udføre de opgaver, som landsstyremanden for erhvervsanliggender har ansvaret for, når det gælder IT. Afdelingen skal forestå arbejdet med, at der lægges helhedsplaner, og at det nødvendige forarbejde bliver gjort i denne forbindelse. Afdelingen må desuden i nogen grad påtage sig opgaver, som skal løses i fællesskab i landsadministrationen, hvis disse ikke løses andetsteds.

IT-forum mente, at de første opgaver som denne IT-afdeling skal udføre, var²⁰:

- at arbejde for at spørgsmålene omkring IT-strukturen i landsadministrationen får en reel behandling og bliver udført,
- at arbejde for at digitaliseringen inden landsadministrationen får gode administrative karme, således at størst mulig samfundsnytte fås ud af digitaliseringen, og at deltage i denne administration og bidrage til at løsning på enkelte sager,
- at bidrage til bedre samarbejde mellem administration og IT-leverandører til gunst for begge parter, og derunder at fremskaffe formelle krav til leverandører og standardiserede aftaler vedrørende serviceydelser. Dette bør gøres i samarbejde med IT-leverandørerne,
- at udarbejde indstilling om hvordan IT-projekter bør organiseres i fremtiden, så man undgår fejlinvesteringer og tekniske og økonomiske mislykkede projekter. Indstillingen skal udarbejdes med udgangspunkt i hjemlige og udenlandske erfaringer.

IT-forum nævner nogle opgaver i forbindelse med arbejdet omkring IT-sikkerhed, som denne IT-afdeling skal udføre:²¹

- at vedligeholde regler om IT-sikkerhed og supplere efter behov,
- at stille forslag til procedurer, regler, systemer o.a., der skal gøres for at kunne overholde de enkelte krav i standarden,
- at udvikle og informere om passende procedurer og redskaber til at forbedre og lette om arbejdet for den enkelte institution,
- at koordinere aktiviteter omkring kompetenceudvikling sammen med kursusvirksomheder o.a.,

²⁰ IT-forum/Erhvervsdepartementet: *Indstilling om oprettelse af (central) IT-afdeling* (oktober 2003), s. 2

²¹ IT-forum/Erhvervsdepartementet (januar 2004): *Forslag til fælles reglement for IT-sikkerhed i landsadm...*, s. 9

- at orientere sig om, hvordan der arbejdes med IT-sikkerhed i vores nabolande og internationalt og informere om denne viden,
- at udarbejde og implementere et alarmsystem for sikkerhedsproblemer, f.eks. i samarbejde med lignende systemer i andre lande.
- deltage i samarbejde med andre dele af samfundet omkring IT-sikkerhed, og derunder specielt samarbejde med IT-erhvervet

Et af de synlige resultater af IT-forums forslag til en ny IT-struktur for landsadministrationen er, at landsstyret i august 2004 har oprettet en IT-afdeling, IT-administrationen, i Erhvervsdepartementet. Den ønskede bemanning var: en leder, med ansvar for strategisk rådgivning i.f.m. landsadministrationens IT-anvendelse; en IT-sikkerhedsleder; en projektmedarbejder.

IT-administrationens opgave er at koordinere landsadministrationens IT-anvendelse. Herunder at belyse og udarbejde en samlet plan for IT-anvendelsen, tage sig af anliggender som vedrører IT-sikkerhed, formulere og gennemføre landsadministrationens IT-politik o.l.²²

IT-administrationen skal desuden levere infrastruktur, fælles brugersystemer og standardprogrammer, som administrative enheder i landsadministrationen kan få adgang til. Når en institution får adgang til den fælles infrastruktur o.l. som IT-administrationen leverer, påtager landsstyremanden for erhvervsanliggender sig ansvaret vedrørende sikkerhed af fælles systemer.²³

Desuden drifter IT-administrationen en fælles IT-central og et ”netværk”, LandsNet.

IT-projektledelse

Siden IT-administrationens oprettelse i 2004 har den ikke været involveret i projektledelse og projektrådgivning. I denne periode har landsadministrationen igangsat to IT-projekter af en vis størrelse, hvor det er oplagt, at IT-administrationen deltager:

- Socialforvaltningen/Social- og sundhedsdepartementet har igangsat anskaffelse af et nyt IT-system, som er i størrelsesordenen 18 til 36 mio. kr. – afhængigt af hvor stor del af projektet der gennemføres.

²² Jf. bemærkningerne til finansloven 2007

²³ <http://www.vmr.fo/00027/00029/00304/00307/> (7. maj 2007)

- Fiskeridepartementet har meldt ud, at de vil ajourføre deres beregnings- og udbetalingsystemer til ”lønudjævning til fiskere”, og Fiskeridepartementet har annonceret efter mulige leverandører ”til prekvalifikation”.

Ifølge lederen af IT-administrationen har hans afdeling ikke været involveret i de nævnte projekter. Begge projekter er af den art, hvor de skal godkendes af Finansdepartementet jf. regnskabsbekendtgørelsens § 4, da IT-systemerne fungerer som forsystemer til det fælles økonomistyrings-system. Ifølge direktøren for Gjaldstovan, som på Finansdepartementets vegne skal godkende anvendelse af ”egne økonomistyringsystemer”, har Gjaldstovan været involveret i Socialforvaltningens IT-projekt, mens de ikke har været involveret i Fiskeridepartementets IT-projekt.

6.8 Sammenfatning

Det synlige resultat af disse 3 forsøg i de seneste omkring 20 år på at lave en IT-politik mv. til landsadministrationen er:

Det første forsøg: der blev ansat en IT-koordinator, som var ansat i landsstyret fra 1990-1997. Landsrevisionen noterede sig, at landsstyrets IT-koordinators rolle og beslutningskompetence var uklare, og at beslutninger om at foretage store IT-investeringer ikke blev koordineret. M.h.t. organisatoriske forhold var det uklart, hvem der havde beslutningskompetence på IT-området og kunne sikre, at beslutninger følges.

Det næste forsøg: landsstyrets IT-koordinator fik udsendt en vejledning om valg af hardware og valg af software til kontorautomation.

Det tredje forsøg: landsstyret har udsendt et cirkulære om valg af standarder, som landsadministrationens IT-sikkerhed skal være baseret på. Derudover har landsstyret oprettet en IT-afdeling, IT-administrationen. Den har ikke fået den koordinerende funktion/rolle, som IT-forum havde forestillet sig.

I 2007 kan vi derfor gentage Landsrevisionens betragtninger fra 1994, hvor man konstaterede, at der findes ikke en koordineret, offentlig IT-politik/-strategi for landsadministrationen. Heller ikke m.h.t. IT-sikkerhed.

7. Bilag: Forslag til IT-sikkerhedspolitik for landsadministrationen

IT-forums forslag til IT-sikkerhedspolitik for landsadministrationen, december 2003²⁴

I takt med samfundets udvikling vokser mængden af informationer, som skal behandles og opbevares. Der er ikke noget nyt i dette, men i dag sker dette med stor hastighed, bl.a. fordi at informationsbehandlingen foregår ved hjælp af computere, og det er muligt at behandle en stor informationsmængde.

De fleste offentlige systemer – og samfundet som helhed – er allerede fuldstændig afhængige af computere og IT-systemer, og i den grad vi kan prognosticere om fremtiden, vil der (i befolkningen) opstå krav om bedre, mere sofistikerede og koordinerede tjenesteydelser, og dette vil medføre, at den offentlige forvaltning vil være endnu mere afhængig af computere og IT. Forvaltningen, som i forvejen er under stort pres om at effektivisere opgaveløsningen, vil således være underlagt yderligere pres.

Man kan ikke forestille sig, at de fremtidige krav (om tjenesteydelser) kan opfyldes, hvis ikke informations- og sagsbehandlingen i endnu større grad og i størst mulig grad foregår ved hjælp af IT.

Risici ved denne udvikling er kendt fra andre samfundsområder, hvor teknologien har overtaget menneskets rolle. Teknologien kan svigte, og derfor er det af stor betydning, at IT-systemer konstrueres og drives med IT-sikkerhed for øje. Derudover er der større risiko for uberettiget brug og misbrug af oplysninger, og det er også nødvendigt at beskytte IT-systemer og informationer mod nye og ukendte risici. Bl.a. omlægningen til automatiske systemer og den voksende informationsmængde medfører, at flere ressourcer må bruges til at sikre, at informationerne er korrekte.

Nogle administrationsområder, registre og systemer har særlig stor betydning for nationen, og det er derfor nødvendigt at iværksætte særlige foranstaltninger med hensyn til konstruktion og drift, og at beredskabsplaner er tilgængelige ved evt. nød- og katastrofesituationer. Det er særlig nødvendigt at identificere de områder, som har særlig samfundsmæssig betydning – uanset om disse befinder sig indenfor eller udenfor det offentlige IT-netværk – og at lægge beredskabsplaner for dem.

Dette er årsagen til, at det er nødvendigt at have en IT-sikkerhedspolitik for landsadministrationen, som alle landsinstitutioner skal indordne sin IT-anvendelse i henhold til.

IT-sikkerhed drejer sig om at beskytte tilgængelighed, integritet og fortrolighed.

²⁴ IT-forum/Erhvervsdepartementet: *Forslag til (overordnet) IT-sikkerhedspolitik for landsadministrationen* (18. december 2003), (Vores oversættelse til dansk)

- Tilgængelighed: at autoriserede brugere har adgang til de informationer og de IT-systemer, som de har behov for.
- Integritet: at informationer og informationsbehandling er korrekt og fuldstændig, herunder at IT-systemer virker som planlagt.
- Fortrolighed: at informationer kun er tilgængelige for autoriserede brugere.

Nogle af de vigtigste retningslinjer for landsstyrets IT-sikkerhedspolitik er – udover det ovenstående – lagtingsloven om behandling af persondata; betydningen af en fornuftig administration af det offentlige, individers og andre samarbejdspartnere ”værdier”; og at landsinstitutionerne skal have en ensartet opfattelse af IT-sikkerhed.

Vision:

Sikkerhed er en af grundpillerne i den informationsteknologiske udvikling og sikring af tilgængelighed, integritet og fortrolighed med henblik på samfundsmæssig sikkerhed, enkeltindividers sikkerhed og driftssikkerhed skal prioriteres højt i al offentlig forvaltning.

Med udgangspunkt i ovenstående er det landsstyrets politik at:

IT-sikkerhed er en vigtig del af landsadministrationens brug af IT og IT-systemer, og det er et anliggende, hvor alle institutionsledelser og alle ansatte bør kende sin rolle.

Sikkerhedsniveauet skal fastsættes m.h.t. følgende:

- at krav fastsat i love, kontrakter o.l. overholdes*
- at sikkerheden som minimum er på højde med det, som borgere og andre af landsadministrationens “samarbejdspartnere” med rimelighed må kunne forvente*
- at landsadministrationen opnår et renommé som en kompetent og pålidelig bruger af IT og er på højde med offentlige forvaltninger i andre moderne samfund*
- at IT-systemer kun undtagelsesvis ikke er tilgængelige p.g.a. fejl*

Indsatsen på IT-sikkerhedsområdet skal være baseret på en risikovurdering og på hvor følsomme oplysninger, der er tale om.

IT-sikkerhed skal mest muligt implementeres i IT-systemer fra start af, og målsætningen er at opnå tilfredsstillende sikkerhed for mindst mulig økonomiske ressourcer.

Bestemmelser for arbejdet med IT-sikkerhed på institutionerne:

- a. Institutionsledelsen har ansvaret for, at sikkerheden er i orden, og alle institutioner skal implementere en IT-sikkerhedsstyringssystem, som er baseret på ISO 17799 standarden og på lovbestemmelser, som er gældende for nævnte institution.
- b. For de fleste institutioner er kun en del af kravene i ISO 17799 gældende. Med udgangspunkt i dokumentet ”Gruppering af kravene i ISO 17799”, med tilknyttede dokumenter, kan institutionerne vurdere, hvilke krav der er gældende i deres tilfælde. Grupperingen er dog kun vejledende.
- c. Institutionerne skal formulere en IT-sikkerhedsstrategi, som er i overensstemmelse med landsstyrets overordnede IT-sikkerhedspolitik.
- d. Med udgangspunkt i en risikovurdering skal hensigtsmæssige sikkerhedsforanstaltninger implementeres.
- e. Institutionerne skal sørge for, at den implementerede IT-sikkerhedspolitik revideres.
- f. Institutionerne skal have medarbejdere, som har et tilfredsstillende kendskab til behandling af IT-sikkerhedsspørgsmål, og i arbejdet med IT-sikkerhed skal der lægges stor vægt på medarbejdernes bevidsthed omkring og indstilling til IT-sikkerhed.

Landsstyremanden for erhvervsanliggender har ansvaret for, at reglementet for IT-sikkerhed ajourføres og kan indenfor ovenfor nævnte ramme fastsætte nærmere regler for institutionernes arbejde med IT-sikkerhed i vejledninger o.l. (Dette gælder dog ikke for forhold, der er omfattet af persondataloven).

8. Bilag: Gruppering af sikkerhedskravene i ISO 17799

IT-forum anbefalede en gruppering af sikkerhedskravene i ISO 17799:

- Gruppe B0: Institutioner med meget begrænset brug af IT
- Gruppe B1: Institutioner, hvor IT har begrænset betydning, og hvor det kun er nødvendigt at implementere en del af kravene i standarden
- Gruppe B2: Institutioner, hvor IT har stor betydning, men hvor det ikke er nødvendigt at implementere hele standarden
- Gruppe B3: Institutioner, hvor det er nødvendigt at implementere hele standarden

Grupperingen skal forstås således, at gruppe B3 er omfattet af alle krav i gruppe B2 foruden nogle yderligere krav, og gruppe B2 er omfattet af alle krav i gruppe B1 foruden nogle yderligere krav. En oversigt over grupperingen fremgår af IT-forums forslag til gruppering fra december 2003 ”Gruppering af kravene i ISO 17799”:

Projekt	Gruppe	Sikkerhedsniveau	Virksomheder
1. trin IT-lette virksomheder stopper helst her	B0	Laveste sikkerhedsniveau	Virksomheder, som kun bruger PC'er til breve og e-mails
	B1	Lavt sikkerhedsniveau	De fleste virksomheder skal som minimum overholde kravene i denne gruppe. Virksomhederne i denne gruppe er ikke ”IT-tunge”, dvs. at der er tale om virksomheder, som kan klare sig med et begrænset sikkerhedsniveau
	B2	Middelhøjt sikkerhedsniveau	Virksomheder, hvor IT er af stor betydning, hvor der ud fra ”cost/benefit” ikke kan betale sig at implementere hele standarden. Denne gruppe er også omfattet af kravene i B1
2. trin En stor del af virksomheder stopper helst her	B3	Højeste sikkerhedsniveau	Fuld implementering af ISO 17799. De få virksomheder, hvor IT-sikkerheden er af så stor betydning, at det er nødvendigt at implementere hele standarden. Denne gruppe er også omfattet af kravene i B1 og B2
3. trin Nogle få virksomheder fortsætter til 3. trin			

8.1 Sikkerhedsgruppe B0 - laveste sikkerhedsniveau

Denne gruppe er tiltænkt virksomheder, der har et minimalt brug af IT. Kendetegn for virksomheder, som tilhører denne gruppe er:

- Virksomheden bruger PC til simple opgaver, f.eks. at skrive breve og e-mails
- Virksomheden har ikke lokalnet
- Virksomheden anvender ikke særlige IT-systemer til primær drift
- Virksomheden behandler muligvis personoplysninger

8.2 Sikkerhedsgruppe B1 - lavt sikkerhedsniveau

De fleste virksomheder skal overholde kravene i denne gruppe.

Betingelser for de krav, som er stillet til denne gruppe

1. Virksomheden anvender computer til andet end bare ”skrivemaskine-aktivitet” (dvs. ikke kun til at skrive breve og udfylde formularer, men de registrerer desuden informationer mv.).
2. Virksomheden kommunikerer med eksterne IT-leverandører (de mindste har helst stærk kontakt til disse).
3. Virksomheden har muligvis outsourcet dele af sin drift.
4. Virksomheden anvender muligvis trådløst lokalnet.
5. Virksomheden anvender internet.
6. Virksomheden anvender IT-systemer, som mere end 1 medarbejder kan bruge
7. Virksomheden anvender lokalnet.
8. Virksomheden anvender muligvis bærbar computer.
9. Virksomheden anvender hjemmearbejdsplads.
10. Virksomheden anvender IT-systemer, som er omfattet af licensaftale.

Hvis en virksomhed ikke overholder alle ovennævnte betingelser, kan virksomheden se bort fra de tilhørende betingelser

Eksempler på virksomheder, hvor denne gruppe ikke er fyldestgørende/tilfredsstillende:

1. Virksomheder, der administrerer data, som kan sidestilles med penge (f.eks. skat, indbetalinger, løn osv.).
2. Virksomheder, der administrerer andre betydningsfulde informationer.
3. Virksomheder, hvor andre klienter/virksomheder har adgang til databaser via internet.

8.3 Sikkerhedsgruppe B2 - middelhøjt sikkerhedsniveau

Virksomheder, hvor sikkerhedskrav i B1 ikke er tilfredsstillende, men hvor fuld implementering af ISO 17799 er for omfattende. Disse virksomheder skal overholde kravene i B1 foruden nogle yderligere krav.

Betingelser for de krav, som er stillet til denne gruppe

1. IT har stor betydning, og derfor er IT-sikkerhed væsentlig.
2. Virksomheden har behov for at klassificere sine informationsaktiver og behandle dem forskelligt, hvad angår sikkerhed.
3. Virksomheden har brug for at brugerne har særlig bevidsthed og viden om IT-sikkerhed.
4. Virksomheden har brug for at oplære brugerne om IT-sikkerhed og håndtering af sikkerhedsprocedurer.
5. Virksomheden har brug for god fysisk sikkerhed.
6. Virksomheden har brug for god driftssikkerhed.
7. Virksomheden har brug for god adgangsstyring.
8. Virksomheden har brug for god styring af IT-sikkerhed i IT-systemer.
9. Virksomheden har brug for god beredskabsstyring.

Eksempler på virksomheder, hvor denne gruppe ikke er fyldestgørende/tilfredsstillende:

1. Virksomheder, som administrerer meget betydningsfulde informationer, hvor konsekvenserne kan være meget alvorlige, hvis sikkerheden ikke er på et højt niveau.
2. Virksomheder, der har IT-systemer, som indeholder så følsomme data, at de kræver et isoleret driftsmiljø.
3. Virksomheder, med egen udvikling af IT-systemer.

8.4 Sikkerhedsgruppe B3 - højeste sikkerhedsniveau

Virksomheder, hvor fuld implementering af ISO 17799 er hensigtsmæssig.

Betingelser for de krav, som er stillet til denne gruppe

1. IT har stor betydning, og derfor er IT-sikkerhed væsentlig.
2. Virksomheden har informationer og data, som er meget følsomme, eller hvor konsekvenserne af, at IT-sikkerheden ikke er tilfredsstillende, kan være alvorlige.

Eksempler på virksomheder, som kan anses at tilhøre denne gruppe:

- Told- og skat
- Føroya Gjaldstova (Regnskabsdirektoratet)
- Arbejdsløshedsforsikringen
- Landsbanken
- Almannastovan (Socialforvaltningen)
- Landssygehuset
- Apoteksværket

9. Bilag: Godkendelse af bevillingsregnskabet

Departementerne og andre ligestillede myndigheder godkender overfor Finansdepartementet de bevillingsregnskaber, som de har ansvaret for.

Bevillingsregnskaberne skal være godkendt af institutionscheferne overfor departementerne eller andre ligestillede myndigheder.

At et regnskab er godkendt, er ensbetydende med, at man har sikret sig:

- at* bevillingen og eventuelle ekstrabevillinger er korrekt registreret i BSL²⁵-bevillingsregnskabet (udskrift FGJ 04-02-02)
- at* alle indtægter og udgifter er bogført
- at* alle registreringer er konterede på de rigtige standardregnskabskonti i følge "landets kontoplan"
- at* alle indtægter og udgifter er periodiseret i korrekt finansår, jf. § 13 i regnskabsbekendtgørelsen
- at* de bogførte lønudgifter er korrekte og i overensstemmelse med lønudbetalingerne i det centrale lønsystem
- at* alle saldi er korrekt opført i balancen, herunder at alle pengeinstitutkonti, som institutionen råder over, er registreret i balancen og stemmer med kontoudtog fra pengeinstituttet
- at* aktiver, passiver og forbrug er korrekt beregnet
- at* ressourceforbruget er passende i forhold til den aktivitet, institutionen har afholdt i den afsluttede regnskabsperiode
- at* nødvendige tiltag er iværksat, hvis betingelserne for bevillingen er ændrede, således at bevillingen vil overskrides
- at* der er overensstemmelse mellem BSL og "egne økonomistyringsystemer"
- at* alt er afstemmet ifølge forskrifterne i regnskabsinstruksen
- at* de etablerede forretningsgange/procedurer i regnskabsinstruksen er overholdt

Derudover skal man sikre sig, at alle tilgodehavender, forudbetalte og skyldige beløb, garantier m.v. er opført i regnskabet, så regnskabet giver et retvisende billede af indtægter og udgifter i finansåret, og ligeledes af aktiver og passiver ved årsskiftet.

²⁵ BSL: Búskaparskipan landsins (Landets centrale økonomistyringssystem)

10. Bilag: Vision 2015

Nuværende landsstyrekoalition, som blev dannet efter lagtingsvalget i januar 2004, og som regerer i valgperioden 2004-2008 (forudsat at koalitionen ikke opløses p.g.a. uenighed) satte sig ved årsskiftet 2005/2006 som mål at lave en plan – en strategi – for det færøske samfund. Planen skulle række længere end indeværende valgperiode, til 2015. Ifølge landsstyret er det nødvendigt at have klare og visionære planer, hvis det færøske samfund skal være et af de bedste samfund i verden at arbejde og leve i.

Vision 2015 skal bygge på 12 grundpiller (områder), som der skal lægges planer for, bl.a. organisering af det offentlige (land og kommune), for brug af IT, for kultur, for selvstyre m.m.

Landsstyret nedsatte arbejdsgrupper, såkaldte strategigrupper, og bad folk, som havde indblik og erfaringer på de 12 forskellige områder, om at stille forslag til målsætninger og formulere en strategisk plan for nævnte områder.

Arbejdsgrupperne stillede i 2006 forslag til målsætninger for de diverse ”grundpiller”, hvorefter forslagene blev forelagt et ”visionsforum”, bestående af de politiske partier, fagforeninger og andre stakeholders, som fik mulighed for at kommentere forslagene og stille ændringsforslag. Derefter formulerede arbejdsgrupperne en strategisk handlingsplan, forslag til hvordan man kan nå de satte målsætninger. I efteråret 2006 blev disse strategiske handlingsplaner sendt til høring, igen, hos diverse ”visionsfora”, hvor alle stakeholders havde mulighed for at kommentere de formulerede handlingsplaner.

I foråret 2007 er planen at formulere et dokument for hver grundpille. Disse dokumenter samles og udgives i en publikation.

10.1.1 Grundpillen IT

Arbejdsgruppen, der stilles forslag vedrørende IT, er sat sammen af ledende medarbejdere inden for det offentlige og ”profiler” i IT-branchen.

Arbejdsgruppen har opstillet målsætninger for: IT i erhvervslivet, IT inden for undervisningen, IT inden for det offentlige og for den samfundsmæssige infrastruktur, dvs. telefonnet m.m.

Den overordnede målsætning for IT i det offentlige er, at ”det offentlige skal være rationelt og serviceminded, på niveau med en virksomhed, som befinder sig i effektiv konkurrence”.

Delmålsætninger for IT i det offentlige er:

- At digitalisere den offentlige forvaltning
- At der ikke skal være dobbeltfunktioner på IT-området
- At der skal være et fælles datagrundlag, med et enhedsregister

- Selvbetjening
- Adgang til egne og almene data
- Fornyelse af arbejdsprocesser i det offentlige, ikke sætte strøm til værende processer
- Fælles IT-systemer for land og kommuner
- En indgang til det offentlige – en portal: www.fo.fo
- Digital signatur

For hver ”pind” angiver strategigruppen, hvilken landsstyremand der har ansvaret for, at ”visionen” nås, og der angives et tidspunkt for, hvornår gruppen mener, at ”visionen” skal være nået. Man angiver et beløb for, hvor meget man regner med, at ”visionen” koster, men det er uklart, hvordan beløbets størrelse er beregnet. Det angives også, hvilken ”nytte”, denne ”vision” vil have for samfundet.

Digital forvaltning

Arbejdsgruppen lægger særlig vægt på, at den offentlige administration bliver digitaliseret. Alle offentlige services skal være tilgængelige på internettet, og alle ydelser og arbejdsgange i den offentlige forvaltning skal være digitale, og alle skal have samme adgang til det offentliges data.

Arbejdsgruppen mener, at digitalisering af den offentlige forvaltning skal være et tværgående projekt, hvor lagmanden – i samarbejde med alle offentlige institutioner, kommuner og offentlige fonde m.m. – sørger for, at digitale services tilvejebringes på portalen www.fo.fo.

Arbejdsgruppen mener, at man straks skal påbegynde digitaliseringen af forvaltningen, og at der er tale om en iterativ proces. I første omgang vil IT-omkostningerne stige, men besparelser i nye arbejdsprocesser og i årsværk vil vokse tilsvarende. Nyttens af digitaliseringen er, at man får en enklere og bedre administration, og at borgere og virksomheder får en bedre service, fordi de offentlige services forenkles, og man har altid adgang til de offentlige services, uanset hvor man befinder sig.

Kernevirksomhed

Grundtanken er, at offentlige institutioner skal tage sig af sine kerneområder og outsource de opgaver, som ikke i sin natur er ”offentlige”. Den offentlige forvaltning skal yde konkurrencedygtige ydelser til det færøske samfund. Arbejdsprocesser og systemer skal være på niveau med internationale standarder for offentlig forvaltning, for at den færøske forvaltning kan sammenlignes med andre lande.

Oursourcing af IT

Arbejdsgruppen er af den opfattelse, at udvikling og drift af det offentlige IT-virksomhed skal gå i udbud hos virksomheder, som er i stand til at løse opgaven.

Koordination af data og systemer

Alle IT-systemer skal kunne kommunikere med hinanden, uden at data skal behandles ”ved overførsel” til andre IT-systemer. Al kommunikation mellem virksomheder, offentlig forvaltning og borgere skal foregå digitalt. Der skal kun være behov for at indlevere data til det offentlige en gang.

Der skal være en fælles datastruktur på Færøerne, i overensstemmelse med internationale standarder.

Elektronisk underskrift

Alle borgere skal have tilbudt en ”elektronisk underskrift”, og den skal være lige så ”pålidelig” som en håndskrevet underskrift. Denne ”digitale signatur” er en af forudsætningerne for en digital kommunikation mellem borgere, virksomheder og det offentlige.

10.1.2 Sammenfatning

Landsstyret gør opmærksom på, at arbejdsgrupperne formulerer strategi’erne efter deres bedste overbevisning, uafhængigt af om disse er afstemt med landsstyrets politik. De fremsatte forslag i den planlagte publikation er udtryk for arbejdsgruppernes vurdering af, hvad der skal til for at nå visionen for de respektive grundpiller. Landsstyret kan gøre brug af de forslag, som der kan opnås politisk enighed om. Derfor kan ”visionen for landadministrationens IT-anvendelse anno 2015” ikke anses som værende landsstyrets erklærede IT-politik.

